

Міністерство освіти і науки України  
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»  
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту  
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

## **Випускна робота бакалавра**

**на тему «Оцінювання та ефективність використання активів підприємства  
(на матеріалах Національного університету «Полтавська політехніка імені  
Юрія Кондратюка»)»**

Виконала: студентка 4-го курсу, групи 401-ЕФ

Спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гладун Н.В.

Керівник: к.е.н., доцент Філонич О.М.

Рецензент: головний бухгалтер Національного  
університету «Полтавська політехніка імені Юрія  
Кондратюка»,

Степанченко Т.О.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із  
праць інших авторів без відповідних посилань

Гладун Н.В. \_\_\_\_\_

Підтверджую достовірність даних, використаних  
у роботі

Гладун Н.В. \_\_\_\_\_

Полтава, 2021



## ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	6
1.1. Зміст активів та їх класифікація .....	6
1.2. Джерела формування активів на підприємствах в сучасній Україні.....	17
1.3. Методика використання та показники необоротних та оборотних активів підприємства.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА» .....	27
2.1. Оцінювання основних показників активів на підприємстві .....	27
2.2. Особливості джерел формування активів підприємства та їх вплив на ліквідність та платоспроможність.....	41
2.3. Оцінка ефективності використання активів на підприємстві.....	60
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	68
3.1. Шляхи оптимізації складу активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».....	68
3.2. Вдосконалення політики використання необоротних та оборотних активів.....	72
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ.....	91

				ВР 401-ЕФ 17053			
	П. І. Б.	Підпис	Дата	<i>«Оцінювання та ефективність використання активів підприємства (на матеріалах Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»</i>	Літ.	Арк.	Акрушів
<i>Розроб.</i>	<i>Гладун Н.В.</i>				3	90	
<i>Перевір.</i>	<i>Філонич О.М.</i>				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Н. Контр.</i>	<i>Кривенко О.А.</i>						
<i>Затверд.</i>	<i>Птаценко Л.О.</i>						

## ВСТУП

Актуальність роботи полягає в тому, що на сьогоднішній день активи відіграють велику роль і надають значимість підприємству, організації, фінансово-кредитним установам на більш високому рівні та надають можливість проявляти себе і розвиватись для реалізації більших планів. Проблема активів в даних підприємствах, а саме у вищих навчальних закладах або закладах освіти, полягає в тому, що ці організації працюють не на прибуток. Кількість будь-яких активів залежить не тільки від самого підприємства, а ще від багатьох факторів. Тому тема дослідження щодо оцінювання та ефективності використання активів підприємства, яка розглянута на матеріалах Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» є актуальною і має практичну цінність.

Метою роботи даної дипломної роботи є систематизація практичних і теоретичних знань за даним напрямом з приводу активів, дослідження фінансово-економічних відносин, встановити рівень вміння аналізувати потребу даного та будь-якого підприємства та забезпечувати правильність їх використання.

Для реалізації цієї мети будуть розв'язані такі основні завдання роботи:

- систематизація отриманих теоретичних і практичних знань в галузі фінансів, кредиту, страхування, грошового обігу та економіки;
- вміння досліджувати різними методами економічних процесів на основі аналізу наукового досвіду;
- правильність застосовування практичних результатів дослідження в області фінансової діяльності й банківського бізнесу;

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Предметом дослідження є структура активів та інструменти щодо оцінювання, формування, реалізації та ефективність їх використання на представленому підприємстві, що досліджується.

Випускна робота на ступінь бакалавра є важливим етапом у процесі підготовки фахівців в області державних і місцевих фінансів, фінансової діяльності підприємств, податків та оподаткування, банківської справи, страхування.

Випускна бакалаврська робота складається із вступу, трьох розділів (основної частини), загального висновку, списку використаної літератури та додатків.

У першому розділі наведена загальна характеристика активів, їх економічна сутність та значення в діяльності підприємств. Був проведений порівняльний аналіз вітчизняного й зарубіжного досвіду в даній області фінансового аналізу. Були наведені нормативно-правові аспекти теми дослідження, огляд методів і відповідних показників.

У другому розділі був проведений аналіз стану активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», виявлені тенденції в розвитку досліджуваного процесу на сучасному етапі розвитку економіки. В даному розділі виявили форму власності підприємства, навели організаційну структуру, навели перелік основних споживачів.

У третьому розділі були викладені власні висновки, запропоновані пропозиції й рекомендації з розв'язання поставлених у роботі завдань Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Випускна бакалаврська робота вміщує 91 сторінок основного тексту, 29 таблиць на 26 сторінках, 18 рисунків на 16 сторінках, перелік літератури, що охоплює 55 джерел на 4 сторінок і 4 додатків на 184 сторінках.

## РОЗДІЛ 1

### ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

#### 1.1. Зміст активів та їх класифікація

Відомо на сьогоднішній день, що актив відноситься до бухгалтерського обліку.

Засоби виробництва за матеріально-речовим складом становлять активи підприємства, сукупність яких поділяють на оборотні та необоротні (основні).

Було багато різних підходів абсолютно різних авторів з приводу вивчення бухгалтерського обліку. Ще дуже давно активи були основним об'єктом дослідження в бухгалтерському обліку. Цей об'єкт досліджували багато науковців, в тому числі і вітчизняні і російські. До цих науковців відносяться Бутинець Ф.Ф., Соколов Я.В. та Малькова Т.М. Проте на їх роботах дослідження не зупиняється і повинно розвиватись з кожним роком, днем та часом.

Шлях розвитку активів був дуже складним. Ще в Стародавній Греції у XV столітті до нашої ери вели чіткий облік всього майна. Видача цінностей велася трьома людьми. В них була книга або документ з підписом уповноваженої особи «підлягає видачі». Перша людина записувала на папірусі кількість активів, які повинні були видати, друга відповідала за те, скільки фактично видано матеріальних цінностей, а третя особа контролювала цей процес, а саме робила відмітки про різницю між записаним, що видано і фактичними даними. Основним прийомом в ті часи була інвентаризація і саме на її підставі проводився матеріальний облік активів з обов'язковим чітким виведенням залишку щодня.

Інвентаризація – це тривала перевірка фактичної наявності матеріальних цінностей і звірка з даними бухгалтерського обліку (основні засоби, інші

необоротні матеріальні активи, розрахунки, зобов'язання), їх стан і моральний і фізичний. Метою даної процедури в першу чергу є тримання достовірної інформації та збереження майна в установі.

В сучасних умовах ця інвентаризація залишилась, тільки згідно наказу №879 від 02.09.2014 року «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» вона проводиться в обов'язковому порядку один раз на рік перед рахуванням та складанням річної звітності, при прийому-передачі державної установи в оренду або з оренди, передачі державного підприємства до іншої сфери чи органу управління. Також вона проводиться при зміні по наказу матеріально-відповідальної особи. При виявленні нестачі (крадіжки), псуванні активів. У такому разі інвентаризація повинна бути проведена в той же день.

Результати обов'язково потрібно оформити документально в паперовому форматі. Інформацію про наявність фактичну активів записують в інвентаризаційних описах за їх назвою або найменуванням, в одиницях виміру (кількісних), за місцезнаходженням та за матеріально-відповідальних осіб, які відповідають за їх зберігання в установі.

На кожній сторінці такого опису прописом вказується число порядкових номерів та загальна кількість натуральних одиниць (не залежно від одиниці виміру).

Ці описи підписує комісія визначена наказом та матеріально-відповідальні особи.

Після інвентаризації комісія повинна скласти загальний протокол і наказ про результати.

Якщо ж виявили, що знайшлись розбіжності між документальною та фактичною наявністю, то комісія повинна подати свої пропозиції для врегулювання. Ці пропозиції прописуються в загальному протоколі. Крім цього при виявленні нестач (крадіжок), лишків, втрат це теж повинні занести в протокол.

Після цього потрібно оприбуткувати всі лишки та вияснити причини нестач і вирішити їх.

У стародавньому Єгипті майном визнавалось рухоме майно, сировина або ресурси для виробництва, дома і раби. Це все мало свою вартість.

У Вавілоні було все те саме, що і в Єгипті. Використовували списки, описи. Так відбувалась тільки реєстрація активів або майна.

У Римі облік ввівся не за допомогою описів та списків, а за допомогою книг, які використовувались і в домашньому господарстві.

Реєстрація майна та облік з 487 року до нашої ери в Стародавньому Римі ввели з метою податків та оподаткування. Тоді оподатковувалось не тільки нерухоме майно, а й рухоме.

Науковці провели дослідження і прийшли до висновку, що в Стародавньому світі взагалі поняття активів було відсутнє. Тоді об'єктом було особисте майно, на основі якого склалися інвентарі, що і було доказом статку. Це давало можливість займати громадські посади.

Визначення категорії «актив» проходило довгий шлях разом з економічною наукою. Схему еволюції відобразимо на рисунку 1.1.



Рис 1.1. Еволюція найменування та поняття «актив»

\*Складено автором [7].

Пізніше настала епоха Ренесансу (XIV-XVI століття), яка і стала головним моментом та фактором для бухгалтерського обліку. В цей період з'явилися перші наукові праці з приводу майна. Також тут існували ідеї

бухгалтерської школи. Баланс тоді розглядали як якусь таблицю, в якій в першій частині, тобто активів знаходились товари, а в другій частині (пасиви) власники цих активів. До робіт або наукових праць відносяться:

1) «Про торгівлю і досконалого купця». Автором даної роботи був Котруллі Б. Написана вона була у 1458 році, а видана аж в 1573 році. В цій роботі було визначено питання організації (техніки) введення обліку активів. Котруллі рекомендував кожен різ закривати рахунки, а отриманий результат прибутків та збитків записувати на рахунок капіталу;

2) «Сума арифметики, геометрії, вчення про рахунки і записи». Автором цієї роботи є Пачолі Л. Написана робота у 1494 році. В даній роботі викладено основні принципи бухгалтерського обліку саме в торгівлі. Було наведено групи рахунків, в яких відображалися активи (речі, товари, гроші та деякі розрахунки). Особливістю було те, що актив, тобто надходження знаходились з правої сторони, а пасив або видатки з лівої. Цей учений рекомендував товари або товарні запаси закріпляти за визначеним найменуванням і зазначати фінансовий результат від їх реалізації, тобто прибуток або збиток. Також цей вчений зробив великий внесок в запаси;

3) «Керівництво для господарств». Автором був Анжело ді Піетро. Робота написана в 1586 році. В цій роботі описані детально питання ведення самих бухгалтерських книг в монастирях або монастирських господарствах. Робота містила пропозицію щодо правильного обліку надлишків товару за реалізаційною вартістю.

Після цього всього французька школа в управлінні з Е.Леоте та А. Гільбо почали казати і трактувати, що актив включає в себе і основні засоби і оборотні засоби, витрачені засоби. Та, що всі цінності повинні оцінюватись тільки за собівартістю.;

4) Саварі Жак ввів поділ – аналітичний та синтетичний бухгалтерський облік та класифікацію балансів:

- інвентарні – оцінка за собівартістю;

- конкурсні – з оцінкою та цінами продажу поточними.

Він був одним із авторів, які вперше висловили та визнали необхідністю введення допоміжних книг:

- книги покупок;
- книги по закупівлі товару;
- журнали для запису активів, які придбалися в кредит;
- книги по реалізації товарів за готівковий рахунок;

Вважав, що потрібно обов'язково проводити переоцінки зобов'язань та майна;

5) Матьє де Ла Порт провів класифікацію рахунків та виділив групу власності або майнових (виконувала специфічну функцію управління ресурсами в самому підприємстві). Ввів номерну книгу, яка допомагала вести прибутки та збитки від продажу визначеного товару господарства;

6) Сей Л. Розробив вчення про калькуляцію собівартості;

7) Готліб І. Запропонував альтернативу складання описів на записи залишків товару або активів в товарних книгах за кредитом обраного рахунку.

Вже після цього у XVII столітті майно почали поділяти на матеріальне і нематеріальне, плюс виділили категорію «чисте майно» - майно, яке створювалось за рахунок власних коштів його утворення.

Французський вчений Пурра роз'яснив поняття «актив», як акумульовані витрати або видатки для купівлі та збереження цінностей.

За словами Дзаппа Дж. всі об'єкти, що приносять прибуток то вони всі відносяться до активів, а ті що не приносять прибуток або вигоди, не можуть бути включені в цю категорію.

В Радянському союзі не було поняття «актив», були висловлення про «господарські засоби» чи «майно».

8) Бахчисарайцев Г.А. був прихильником балансової теорії. На його думку актив – це те, що підприємство отримало або вложило. Поділив

господарські операції відносно їх впливу на баланс у чотири типи (вони використовуються і по сьогоднішній день);

9) Вейцман Р.Я. Частини активу розбив на два різновиди:

- засоби, які знаходяться у процесі виробництва;
- засоби, які знаходяться в обігу.

Згрупував актив на: основні засоби, засоби обігу та вивільненні кошти.

10) Вольф А.М. Зробив класифікацію матеріальних цінностей (гроші, умовні та речові цінності);

11) Гальперін Я.М. Перший хто здійснив бухгалтерське читання балансу та розробив його розподіл:

- виробництво;
- обіг;
- споживання.

12) Лунський М.С. Розробив одним із перших методологічний напрям у сфері обліку. Був прихильником динамічного балансу;

13) Рейнбот П.І. Представляв сам баланс, як рахунок, який закривав всі інші рахунки. Сформулював правило, в якому зазначалось, що перед складанням балансу повинна бути проведена інвентаризація майна. Був прихильником того, що собівартість розраховувати не обов'язково і не потрібно;

14) Роццаховський А.К. Саме він запропонував схему та структуру типового балансу акціонерного товариства або підприємства. У його статті «Майно реальне» він виділив п'ять елементів:

- каса;
- членські внески;
- цінні папери;
- майно постійне;
- майно оборотне.

15) Руссиян І.П. Він розписував, що актив це зобов'язання тільки трьох осіб на підприємстві. З лівої сторони писав, що повинен бути пасив, а з правої актив;

16) Сіверс Є.Є. Це автор мінової теорії. Суть її полягає в тому, що в основі подвійного запису лежить обмін благами. Казав, що баланс не залежить від інвентаря. Саме він розробив детальний перелік та класифікацію рахунків. В СРСР активи обліковували не враховуючи вартості та їх корисності.

Неоднозначність всіх поглядів на найменування «актив» пояснюється тим, що протягом багатьох століть багато разів змінювалась ліва частина балансу.

Стан активів в сучасних умовах потребує пошуку нових зустрічних підходів до розвитку активів суб'єкта господарювання. Це потрібно для того, щоб реально на потрібний час або період часу максимально реально оцінювати вартість активів підприємства.

Вдосконалення процесу обліку цих активів почнеться з достовірної оцінки вартості. Потрібно чітко визначати їх економічну сутність, яка в першу чергу впливає на об'єм вартості установи або підприємства та на якість отриманої інформації, яка необхідна для вирішення багатьох питань, зокрема ж і для прийняття важливих рішень.

Активи установи – це засоби або ресурси, які потрібні для функціонування даної установи, товариства або підприємства з метою отримання прибутку чи економічної користі (вигоди).

Актив має три основні якості та характеристики:

1) актив призводить до якихось економічних вигід (можливо окремо або в сукупності з іншими активами), що допомагає отримувати більше грошових потоків;

2) установа, товариство або підприємство може контролювати та використовувати якийсь актив для своїх цілей;

3) подія або угода послужила виникненню права чи контролю над отримуваними угодами вже минули.

Від правильної класифікації актива можна знайти, яка вартість даного ресурсу може бути і чим одна від одної відрізнитись за економічною сутністю.

В сучасній Україні класифікацію активів можна записати так:

Таблиця 1.1.

Класифікація активів згідно терміну або періоду використання

Необоротні активи (активи, період використання яких більше одного року)	Оборотні активи (активи, термін використання яких менше одного року)
$\geq 1$	$1 \leq$
1. Основні засоби	1. Запаси
2. Нематеріальні активи	2. Виробництво
3. Інші необоротні матеріальні активи	3. Поточна дебіторська заборгованість
4. Довгострокова дебіторська заборгованість	4. Грошові кошти та їх еквіваленти

Ця класифікація поділяється ще на окремі свої рахунки та субрахунки. До кожного рахунку та субрахунку відносяться різні цінності, починаючи піском, ручкою, олівцем і закінчуючи цілим будинком та наприклад земельними ділянками.

Тобто на цих рахунках знаходиться все майно, окрім майна, що обліковується окремо. До таких цінностей відносяться матеріальні цінності принесені для кращої своєї роботи працівниками, як особисте майно. Ці матеріальні цінності обліковують на позабалансовому рахунку.

Таблиця 1.2.

## Класифікація основних засобів за балансовими рахунками державного сектору

10	Основні засоби
101	Основні засоби та інвестиційна нерухомість розпорядників бюджетних коштів
1010	Інвестиційна нерухомість
1011	Земельні ділянки
1012	Капігальні витрати на поліпшення земель
1013	Будівлі, споруди та передавальні пристрої
1014	Машини та обладнання
1015	Транспортні засоби
1016	Інструменти, прилади, інвентар
1017	Тварини та багаторічні насадження
1018	Інші основні засоби

Таблиця 1.3.

## Класифікація нематеріальних активів за балансовими рахунками державного сектору

12	Нематеріальні активи
121	Нематеріальні активи розпорядників бюджетних коштів
1211	Авторське та суміжні з ним права
1212	Права користування природними ресурсами
1213	Права на знаки для товарів і послуг
1214	Права користування майном
1215	Права на об'єкти промислової власності
1216	Інші нематеріальні активи

До нематеріальних активів також відносяться:

- права на користування іншими нематеріальними ресурсами;
- права на користування землею та іншими природними ресурсами;
- організаційні витрати на створення підприємства;
- патенти;
- ліцензії.

Таблиця 1.4.

Класифікація інших необоротних активів за балансовими рахунками  
державного сектору

11	Інші необоротні матеріальні активи
111	Інші необоротні матеріальні активи розпорядників бюджетних коштів
1111	Музейні фонди
1112	Бібліотечні фонди
1113	Малоцінні необоротні матеріальні активи
1114	Білизна, постільні речі, одяг та взуття
1115	Інвентарна тара
1116	Необоротні матеріальні активи спеціального призначення
1117	Природні ресурси
1118	Інші необоротні матеріальні активи

До цієї категорії відносяться тільки матеріальні цінності і складаються вони з якихось збірників, книжок, робочої уніформи та згідно Податковому Кодексу України для бюджетних установ, всі матеріальні цінності, ціна яких за одиницю становить менше 20000 грн.

Таблиця 1.5.

Класифікація виробничих запасів за балансовими рахунками державного  
сектору

15	Виробничі запаси
151	Виробничі запаси розпорядників бюджетних коштів
1511	Продукти харчування
1512	Медикаменти та перев'язувальні матеріали
1513	Будівельні матеріали
1514	Пально-мастильні матеріали
1515	Запасні частини
1516	Тара
1517	Сировина і матеріали
1518	Інші виробничі запаси

До цієї категорії, як вже наочно побачили входять ліки, медикаменти, аптечки, запаси, з яких в майбутньому буде виготовлено продукцію і так далі.

Таблиця 1.6.

Класифікація інших нефінансових активів за балансовими рахунками  
державного сектору

18	Інші нефінансові активи
181	Інші нефінансові активи розпорядників бюджетних коштів
1811	Готова продукція
1812	Малоцінні та швидкозношувані предмети
1813	Виключено
1814	Державні матеріальні резерви та запаси
1815	Активи для розподілу, передачі, продажу
1816	Інші нефінансові активи

Таблиця 1.7.

Класифікація виробництва за балансовими рахунками державного сектору

16	Виробництво
1611	Науково-дослідні роботи
1612	Виготовлення експериментальних приладів
1613	Інше виробництво

Сюди відносяться витрати по науково-дослідним роботам з підприємствами, установами та організаціями; на виготовлення експериментальних приладів; по науковим дослідям, що виконуються за рахунок коштів державного бюджету.

Таблиця 1.8.

Класифікація готівкових коштів та їх еквівалентів та грошових коштів на  
рахунках за балансовими рахунками державного сектору

22	Готівкові кошти та їх еквіваленти
2211	Готівка у національній валюті
2212	Готівка в іноземній валюті
2213	Грошові документи у національній валюті
2214	Грошові документи в іноземній валюті
2215	Грошові кошти в дорозі у національній валюті
2216	Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті
23	Грошові кошти на рахунках
2311	Поточні рахунки в банку
2312	Інші поточні рахунки в банку
2313	Ресстраційні рахунки
2314	Інші рахунки в Казначействі
2315	Рахунки для обліку депозитних сум

За цими рахунками ведеться облік готівки в національній та іноземній валюті, що знаходиться в касі суб'єкта державного сектору і т.д.

## **1.2. Джерела формування активів на підприємствах в сучасній Україні**

Відомо, що активи, які є наявні в кожній установі, товаристві чи підприємстві одержуються з відповідних джерел. Ці джерела поділяються на 2 види:

- 1) власний капітал (в бюджетній установі ще плюс фінансовий результат) – це резерви, фонди, внески власників, прибуток;
- 2) зобов'язання – кредити (залучені кошти), кредиторська заборгованість).

Актив відображається в 1 розділі першої форми річної звітності «Баланс», а пасив навпаки у другому. Проте в них дуже тісний взаємозв'язок. Тому, що яка сума активів то і така сума пасивів повинна бути. Тобто між ними є рівність.

$$A = D \quad (1.1)$$

де А – вартість активів;

Д - сума джерел активів.

Джерела утворення розподілено на рисунку 1.2.



Рис. 1.2. Джерела утворення активів підприємства

\*Складено автором [2]

По даному рисунку бачимо, що джерел існує багато для формувань активів, але основним залишається – власний капітал.

Власний капітал – це частка майна установи, в основі якої лежать кошти власників даного підприємства. Також це підсумок 1 розділу пасиву 1 форми річної звітності.

Власний капітал також має свою класифікацію та підгрупи (рис. 1.3.).

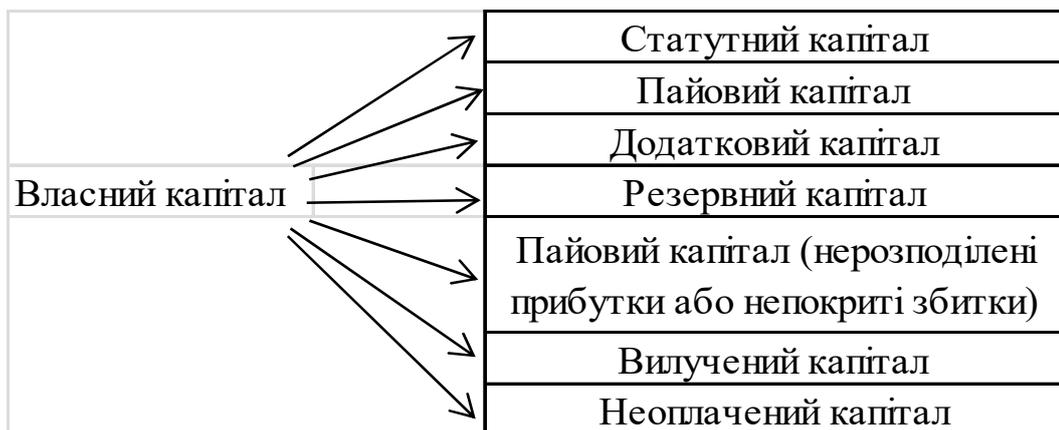


Рис.1.3. Склад власного капіталу

\*Складено автором [2]

Статутний капітал – це капітал товариства, установи або підприємства, що утворюється з номінальної вартості всіх акції, які тут розміщені.

Таблиця 1.9.

Мінімальний розмір статутного капіталу для різних видів товариств, установ або підприємств

№ п/п	Вид установи	Мінімальний розмір статутного капіталу
1	Акціонерне товариство	1250 мінімальних заробітних плат
1.1.	Публічне акціонерне товариство	1250 мінімальних заробітних плат
1.2.	Приватне акціонерне товариство	1250 мінімальних заробітних плат
2.	Фінансові компанії	3-5 млн. грн.
3.	Страхові компанії	1 млн. євро (1,5 млн. євро для страховиків життя)
4.	Банки	500 млн. грн.

Пайовий капітал – сума коштів юридичних та фізичних осіб, які вони розмістили добровільно для фінансової діяльності.

Додатковий капітал – додаткові кошти занесені не власниками обраного підприємства, також вартість активів, які були отримані безоплатно від юридичних або фізичних осіб, тобто спонсорська допомога.

Резервний капітал – це частина від власного капіталу, яка не відноситься ні до нерозподіленого прибутку, ні до оплаченого капіталу.

Вилучений капітал – фактичні видатки установи на викуп своїх акцій.

Неоплачений капітал – сума заборгованих коштів власниками до капіталу товариства, установи чи підприємства.

Функції власного капіталу:

- у розпорядженні установи, товариства чи підприємства знаходиться від початку до кінці існування підприємства, тобто необмежено довго;
- відображений в балансі власний капітал для зовнішніх користувачів є мірилом відносин з кредиторами з приводу відповідальності;
- тимчасові збитки погашаються за рахунок цього власного капіталу;
- кредитоспроможності;
- він використовується для оплачування або фінансування ризикованих інвестицій;

- розмір цього капіталу визначає незалежність та вплив власників на установу або підприємство;
- функцію розподілу активів і доходів.

Зберегти свій власний капітал установа може тільки при отриманні прибутку.

Власний капітал крім цих функцій та позначень поділяється ще за різними факторами.

Таблиця 1.10.

## Структура власного капіталу за формами та рівнем відповідальності

№ п.п.	Власний капітал поділяється на:
1.	За формами
1.1.	Інвестований(вкладений або сплачений капітал)
1.2.	Прибуток
2.	За рівнем відповідальності
2.1.	Статутний капітал
2.2.	Додатковий капітал (нереєстрований)

Відомо, що додатковий капітал виконує одні функції, а статутний навпаки інші. Сума статутного капіталу не може бути менше визначеної мінімальної суми коштів.

Активи установи, товариства чи підприємства можуть формуватись від забезпечення платежів та витрат і залишків коштів цільових надходжень або цільового фінансування, отримані з бюджету.

Забезпечення – це зобов'язання, в яких не визначена сума та строк погашення. Можуть бути створеними для виплати відпусток співробітникам та працівникам, пенсійному забезпеченню, реструктуризації і т.д.

Забезпечення скоріше всього призведе до зменшення ресурсів.

Зобов'язання – це заборгованість установи або обов'язок діяти чітким напрямом. Вони можуть бути немонетарними та монетарними.

Немонетарні обов'язок привезти товар або надати послуги. Монетарні навпаки представляють собою суму коштів, яку потрібно сплатити кредиторам.

Зобов'язання мають свою класифікацію та склад.

Таблиця 1.11.

## Склад та класифікація зобов'язань

Зобов'язання		
Довгострокові	Поточні	Непередбачені зобов'язання
1. Довгострокові кредити банків	1. Короткострокові кредити банків	Може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю.
2. Інші довгострокові фінансові зобов'язання	2. Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	
3. Відстрочені податкові зобов'язання	3. Короткострокові векселі видані	
4. Інші довгострокові зобов'язання	4. Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги.	
	5. Поточна заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці і т.д.	
	6. Інші поточні зобов'язання	

Можна дійти висновку, що існує багато джерел формування активів та кожне джерело має свої особливості та властивості.

### 1.3. Методика використання та показники необоротних та оборотних активів підприємства

Вже знаємо, що існують оборотні та необоротні активи. Оборотні – це ті, що підприємство використовує до одного року чи одного операційного циклу, а необоротні – які використовуються один або понад одного року.

Операційний цикл – це час, в який почався з придбання запасів і закінчився отриманням коштів від виготовленої продукції, товарів чи послуг.

Таблиця 1.12.

Склад оборотних коштів

№ п/п	Оборотні кошти	Що саме входить в цю категорію
1.	Грошові кошти	Готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання
2.	Короткострокові фінансові інвестиції	Високоліквідні активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора та вільно конвентуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості
3.	Дебіторська заборгованість	Сума заборгованості юридичних та фізичних осіб, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів на певну дату
4.	Запаси	Це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності. Перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва. Утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Існує також довгострокова та поточна дебіторська заборгованість.

Поточна дебіторська заборгованість – сума заборгованості, яка утворюється під час нормального операційного (основного) циклу і повинна буде погаситися протягом одного року.

Довгострокова дебіторська заборгованість – сума заборгованості, яка не утворюється в процесі нормальної діяльності або нормального операційного циклу і буде погашена аж через рік або дванадцять місяців.

Згідно Плану рахунків бюджетної установи дебіторську заборгованість можна поділити:

Таблиця 1.13.

Класифікація дебіторської заборгованості за балансовими рахунками державного сектору

20	Довгострокова дебіторська заборгованість
2011	Довгострокова дебіторська заборгованість за операціями з оренди
2012	Довгострокові кредити, надані розпорядниками бюджетних коштів
2013	Інша довгострокова дебіторська заборгованість
21	Поточна дебіторська заборгованість
2110	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом
2111	Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками за товари, роботи, послуги
2112	Дебіторська заборгованість за короткостроковими кредитами, наданими розпорядниками бюджетних коштів
2113	Розрахунки за авансами, виданими постачальникам, підрядникам за товари, роботи і послуги
2114	Дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування
2115	Розрахунки з відшкодування завданих збитків
2116	Дебіторська заборгованість за розрахунками з підзвітними особами
2117	Інша поточна дебіторська заборгованість
2118	Розрахунки із спільної діяльності

На цих субрахунках ведеться облік дебіторської заборгованості, що виникла за операціями з оренди, за розрахунками з бюджетом за податками, зборами тощо. Облік довгострокових кредитів, наданих розпорядниками бюджетних коштів відповідно до законодавства; облік розрахунків з покупцями та замовниками за надані послуги, виконані роботи, виготовлену продукцію. Також ведеться облік короткострокових кредитів, розрахунків з постачальниками, підрядниками у разі попередньої оплати товарів, робіт та послуг. Ведеться облік сум недостач і крадіжок грошових коштів та матеріальних цінностей, сум збитків та псування матеріальних цінностей, віднесених на винних осіб

Таблиця 1.14.

## Склад запасів та їх призначення на підприємстві

№ п/п	Запаси	Призначення
1.	Сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності	Для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб
2.	Незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів та незакінчених технологічних процесів.	Для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб
3.	Готова продукція, що виготовлена на підприємстві	Для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.
4.	Товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані)	Утримуються з метою подальшого продажу.
5.	Малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року	Утримуються з метою подальшого продажу.
6.	Молодняк тварин і тварини на відгодівлі, продукція сільського і лісового господарства	Утримуються з метою подальшого продажу.

З приводу основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів можна додати, що на ці групи активів нараховується знос і амортизація.

В процесі довготривалого використання та експлуатації основні засоби втрачають частину корисних властивостей. Тобто в них може бути і моральний знос, коли наприклад якийсь підручник або прилад стає не актуальним, і фізичний знос коли наприклад комп'ютерна техніка не підтримує якісь нові

програми, або якісь частини в ній зламались і не підлягають ремонту. Цей процес називають зносом основних засобів.

Морально старі об'єкти потрібно списувати або ліквідувати, та купляти їм на заміну актуальніші.

Також є поняття амортизації. Амортизація – це процес поступового перенесення визначеної вартості об'єкту активу на витрати установи.

Існує також частковий знос. Якщо в приладі вийшла запасна частина і вона підлягає ремонту.

Ремонт активів (основних засобів та інших матеріальних активів) — це усунення пошкоджень, якихось поломок, маючи на меті відновлення їх експлуатаційних якостей. Буває поточний, середній і капітальний ремонт основних засобів.

Поточний ремонт — це ремонт, під час якого замінюються зношені запасні частини, якісь деталі, тобто ліквідуються незначні дефекти, несправності і поломки, маючи на меті підтримку в робочому стані машин, приладів та інвентарю.

Середній ремонт — це ремонт, під час якого замінюються зношені конструкції без повного розбирання об'єкта.

Капітальний ремонт — це ремонт, під час якого відбувається повне розбирання об'єкта і заміна всіх зношених деталей та конструкцій.

Існує ступінь оновлення основних засобів. Він вимірюється співвідношенням суми нових основних засобів, що надійшли за аналізований період до їх кількості на кінець року.

Відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням обмежень, відбувається розрахунок зносу основних засобів та нематеріальних активів.

Амортизація не нараховується поки об'єкт основного засобу знаходиться на складі і не введений в експлуатацію.

Згідно Плану рахунків існує декілька груп для нарахування амортизації.

Таблиця 1.15.

## Класифікація зносу (амортизації) необоротних активів в державному секторі

14	Знос (амортизація) необоротних активів
141	Знос (амортизація) необоротних активів розпорядників бюджетних коштів
1411	Знос основних засобів
1412	Знос інших необоротних матеріальних активів
1413	Накопичена амортизація нематеріальних активів
1414	Знос інвестиційної нерухомості
1415	Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів

Під час виконання установою своїх повноважень необоротні матеріальні активи зношуються і впливають на фактичні витрати.

Тому їх потрібно відображати в обліку. Для цього Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженим наказом Мініфіну від 31.12.13 р. №1203, передбачено субрахунок 8014 або 8114 «Амортизація».

Існує декілька варіантів вартості. Первісна вартість – вартість основного засобу, яка означає ціну нового об'єкта, який ще не був введений в експлуатацію та не має суми зносу. Балансова вартість – це вартість об'єкта на момент дослідження, тобто первісна за мінусом зносу.

На основні засоби амортизація нараховується із застосуванням прямолінійного методу, за якого річна сума амортизації визначається діленням вартості, що амортизується, на строк корисного використання об'єкта ОЗ.

За іншими правилами здійснюється нарахування амортизації на інші НМА. Для таких активів амортизація нараховується в першому місяці передання їх у використання в розмірі 50% первісної вартості. Решта 50 % нараховується в місяці ліквідації об'єкта інших НМА з активів.

Суму нарахованої амортизації установа відображає шляхом збільшення суми зносу ОЗ та витрат згідно пункту 9 розділу VI НП(С)БОДС 121.

Якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів.

Строк корисного використання (експлуатації) - очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Таблиця 1.16.

## Класифікація груп основних засобів та строки їх корисного використання

Групи	Мінімально допустимі терміни корисного використання
Група 1 — земельні ділянки	На земельні ділянки знос не нараховується
Група 2 — капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 — будівлі,	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
група 4 — машини та обладнання	5
інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 гривень	2
група 14 — інвентарна тара	6
група 15 — предмети прокату	5
група 16 — довгострокові біологічні активи	7

Бачимо, що в кожній групі основних засобів свій термін використання. Також зазначимо, що на земельні ділянки знос не нараховується, так само, як і на пам'ятки архітектури.

## РОЗДІЛ 2

### АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

#### 2.1. Оцінювання основних показників активів на підприємстві

Темою цієї роботи є активи Національного університету «Полтавська політехніка, імені Юрія Кондратюка», один із найвідоміших та найстаріших університетів Полтавської області. Багато напруженої роботи та нових досягнень досягається завдяки всьому науково-освітньому колективу на чолі з ректором Володимиром Онищенком.

Інститут працює на основі свого статуту від 23 жовтня 2019 р. Він був розроблений на основі Конституції України, українських законів тощо.

Сучасний національний університет знаходиться в історичній будівлі Інституту шляхетних дівчат, пам'ятці архітектури першої половини XIX століття.

Відкриття Полтавського інституту шляхетних дівчат ініціювала дружина губернатора Полтавської та Чернігівської губерній. Рєпніна-Варвара Олексіївна, онука останнього гетьмана Лівобережної України Кирила Розумовського, дочка міністра освіти Олексія Розумовського, затята прихильниця культурно-освітніх ідей.

Найбагатший поміщик та меценат Полтави С.М. Кочубей подарував частину полтавського маєтку та керував цією закритою середньою школою для дівчат із збіднілих дворянських сімей. Церемонія відкриття відбулася 12 грудня 1818 року.

Майже десять років Інститут шляхетних дівчат брав участь у благодійних пожертвах дворян Полтавської та Чернігівської губерній і був перейменований

в урядовий 17 вересня 1827 року на прохання генерал-губернатора М. Г. Рєпніна.

Указ призначений для:

- виділення коштів із казни для утримання 60 студентів з 1 січня 1828 р .;
- міністру фінансів було наказано “ виділяти з казни фінанси в Полтавський наказ громадського притулку” на будівництво цегляного будинку для інституту.

План архітектурного розвитку архітекторами О. Штаубертом та Л. Шарлеманем, був затверджений у Петербурзі в 1828 році.

Будування головного корпусу цього навчального закладу в Полтаві був закінчений 4 вересня 1832 року.

Інститутом керувала рада директорів, першим керівником якої була В. О. Рєпніна.

До інституту зараховували дівчат шляхетного походження та представниць різних станів (духовенство, купці) у віці від 6 до 18 років. Весь курс тривав 7 років.

Відповідно до статуту закладу, Варвара Рєпніна передбачала необхідність молодого дворянина оволодіти основами гармонійного мистецтва, високої моралі, етики, естетики та загальних знань. В інституті молоді жінки здобували знання з арифметики, історії, географії, іноземних мов (німецька та французька), музики, живопису, танців, ремесел, ведення домашнього господарства та управління бізнесом.

Княгиня Рєпніна запросила відомих національних та міжнародних діячів культури, науки та мистецтва стати вчителями. Серед них: Г. І. Маркевич, М. П. Ілляшевич (вчитель, громадський діяч), П. І. Бодянський (історик, етнограф, журналіст, педагог), М. А. Вербицький (автор, громадський діяч, журналіст, педагог.), І. А. Зарецький (археолог, етнограф, громадський діяч), А. В. Єдлічка (композитор, піаніст), викладач музики та фольклорист), І. К. Зайцев, В. О.

Волков (художник), Л. І. Боровиковський (поет, музикант, етнолог, філософ) та інші.

У різні роки інститут відвідували автори та письменники М. В. Гоголь та В. А. Жуковський, брати Сергій та Матвій Муравйови.

Шляхетний жіночий інститут у Полтаві проіснував сто років - з 1818 по 1918 рік.

У січні 1918 року інститут евакуювали до Владикавказу. Там була створена середня міська школа для дівчат.

Зараз цей заклад вищої освіти носить назву - Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка". Він налічує 4 інститути, 2 факультети та 2 приєднані структурні підрозділи: "

Можна зробити висновок, що основні активи на даному в цьому закладі вищої освіти утворились більше ніж 200 років тому.

Для того щоб порівняти активи даного підприємства беремо баланс за період з 2018 по 2020 роки, який знаходиться в додатку А, Б і В та розробимо агрегований баланс.

Проаналізуємо "баланс" підприємства, такий як аналіз активів та зобов'язань. В цьому аналізі порівнюємо показники звітного періоду з показниками попереднього періоду. Намалюємо структуру активів, наприклад, подивімось, які частини займають основні засоби та оборотні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокові боргові запаси, грошові кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів тощо. Давайте розглянемо загальну структуру балансу національного університету. "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка", тобто який відсоток становить та чи інша частина та відхилення від різних показників за той самий період до цього.

Баланс є основним джерелом аналізу інформації.

Баланс – основне джерело інформації для фінансового аналізу.

Основний балансовий принцип:

Загальна сума активів завжди повинна дорівнювати загальній сумі пасиву.

Буде використано такі прийоми аналізу:

1) горизонтальний (трендовий) аналіз - порівняння кожної статті звітності з аналогічною статтею попереднього періоду. Цей аналіз обчислює темпи зростання або темпи приросту окремих показників та визначає загальні тенденції;

2) вертикальний (структурний) аналіз - призначений для визначення структури фінансових показників з метою визначення впливу кожної статті звітності на загальний результат. Вертикальний аналіз представляє фінансову звітність у вигляді відносних величин, що описують структуру сукупних агрегатів;

3) порівняльний (просторовий) аналіз - полягає у порівнянні значень окремих груп подібних фінансових показників. У цьому аналізі обчислюється величина абсолютних та відносних показників.

Агрегований баланс Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» відобразимо в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

## Агрегований баланс Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» за 2018-2020 роки

Актив	2018 рік		2019 рік		Відхилення (+,-) в		Темп зростання, %	2019 рік		2020 рік		Відхилення, %		Темп зростання, %
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	сумі, тис. грн.	питомій вазі, %		Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	сумі, тис. грн.	питомій вазі, %	
1. Нефінансові активи (1095)	109662,00	90,49	109409,00	92,12	-253,00	1,63	99,77	109409,00	92,12	114517,00	89,69	5108,00	-2,43	104,67
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи (1000+...+1020)	95032,00	78,42	94780,00	79,80	-252,00	1,38	99,73	94780,00	79,80	97877,00	76,66	3097,00	-3,15	103,27
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції (1030+1035)	10109,00	8,34	10109,00	8,51	0,00	0,17	100,00	10109,00	8,51	11120,00	8,71	1011,00	0,20	110,00
1.3. Відстрочені податкові активи (1045)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.4. Довгострокові біологічні активи, запаси, виробництво, поточні біологічні активи (1040+1050+...+1090)	4521,00	3,73	4520,00	3,81	-1,00	0,08	99,98	4520,00	3,81	5520,00	4,32	1000,00	0,52	122,12
2. Фінансові активи (1195)	11476,00	9,47	9320,00	7,85	-2156,00	-1,62	81,21	9319,00	7,85	13161,00	10,31	3842,00	2,46	141,23
2.1. Довгострокова дебіторська заборгованість (1100+1110)	5,00	0,00	1,00	0,00	-4,00	0,00	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2. Дебіторська заборгованість (1120+...+1155)	1081,00	0,89	1590,00	1,34	509,00	0,45	147,09	1590,00	1,34	2114,00	1,66	524,00	0,32	132,96
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти (1160+1165)	10390,00	8,57	7729,00	6,51	-2661,00	-2,07	74,39	7729,00	6,51	11047,00	8,65	3318,00	2,14	142,93
2.4. Інші оборотні активи (1180+1190)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Витрати майбутніх періодів (1200)	44,00	0,04	36,00	0,03	-8,00	-0,01	81,82	36,00	0,03	3,00	0,00	-33,00	-0,03	8,33
Всього майна (1300)	121181,00	100	118765,00	100	-2416,00	-	98,01	118765,00	100	127681,00	100	8916,00	0,00	107,51

Продовження табл. 2.1.

ПАСИВ														
1. Власний капітал та фінансовий результат (1495)	100690,00	83,09	98280,00	82,75	-2410,00	-0,33893108	97,61	98280,00	82,75	108236,00	84,77	9956,00	2,02	110,13
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	8811,00	7,27	7943,00	6,69	-868,00	-0,58294451	90,15	7943,00	6,69	6351,00	4,97	-1592,00	-1,71	79,96
3.1. Забезпечення (1600)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. Доходи майбутніх періодів (1700)	11680,00	9,64	12542,00	10,56	862,00	0,92187559	107,38	12542,00	10,56	13094,00	10,26	552,00	-0,31	4,22
Всього капіталу (1900)	121181,00	100	118765,00	100	-2416,00	-	98,01	118765,00	100	127681,00	100	8916,00	0,00	107,51

Виходячи з результатів аналізу балансу, можна зробити висновок, що у нефінансові активи становлять основну частину Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», а це у 2018 та 2020 роках аж 90 %, у 2019 році – 82% від загальної суми активів. Фінансові активи складають маленьку частину: 2018 та 2020 роки – 10 %, 2019 рік – 8%.

Зробимо гістограму і наочно побачимо дану структуру за відповідний період на рисунку 2.1.

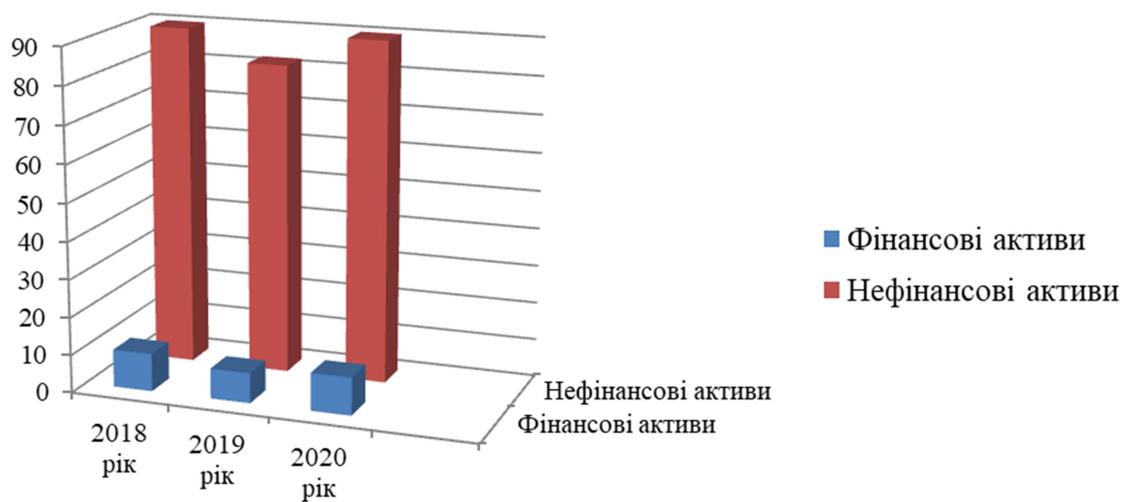


Рис. 2.1. Структура загальних активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» в період 2018-2020 років

По даній гістограмі чітко помічаємо різницю фінансових та нефінансових активів.

Дивлячись на кожен компонент нефінансових активів окремо в таблиці 2.1. бачимо, що основні засоби та нематеріальні активи у 2018 році становлять 78%, у 2019 році 80 %, а у 2020 – 77%. З цього можна зробити висновок, що дане підприємство – це установа, в якій надаються платні послуги фізичним особам (студентам). Це зрозуміло по тому, що установа купляє якісь необоротні активи у вигляді столів, комп'ютерів, нової техніки, обладнання, яке існує в обмеженій кількості з метою розвитку університету починаючи з самої Полтави

і закінчуючи світом в цілому. До нематеріальних активів, які є в даному вищому навчальному закладі відносять патенти, ліцензії на програми, права власності і так далі. Дивлячись на запаси, які становлять малу частку загальних активів зробимо ще один висновок, а саме про те, що дане підприємство не займається виготовленням продукції в великій кількості. Проте бачимо, що все таки запаси існують в даній установі. В ці фінансові активи входять матеріали для виготовлення збірників учасникам конференцій, збірників авторам-викладачам і так далі.

Зробимо ще декілька графіків для того, щоб чітко побачити, що саме і в якій кількості знаходиться в нефінансових активах.

### Нефінансові активи

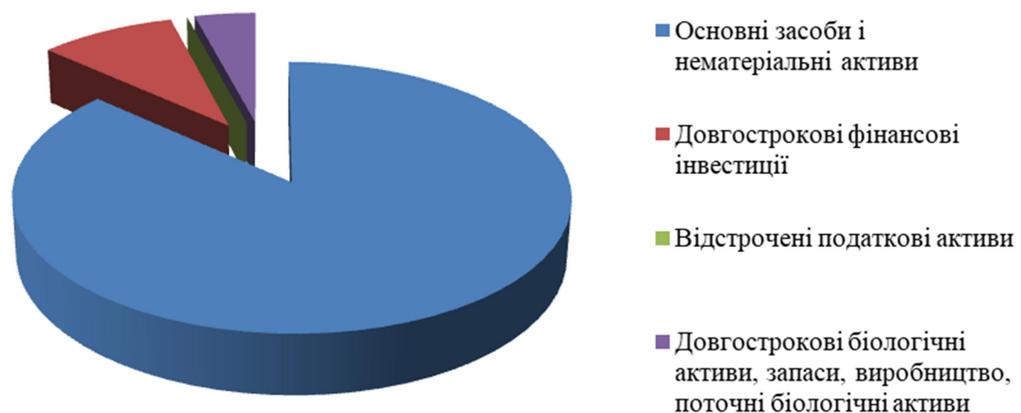


Рис. 2.2. Структура нефінансових активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» за 2018 рік

Бачимо, що основні засоби становлять 78%, довгострокові фінансові активи 8%, відстрочені податкові активи відсутні за 2018 рік, довгострокові біологічні активи, запаси, виробництво, поточні біологічні активи становлять 4%.

Зробимо такий самий аналіз за наступні роки, щоб зрозуміти на яку саме частину кожна позиція змінились або, яка позиція залишилась без змін.

## Нефінансові активи

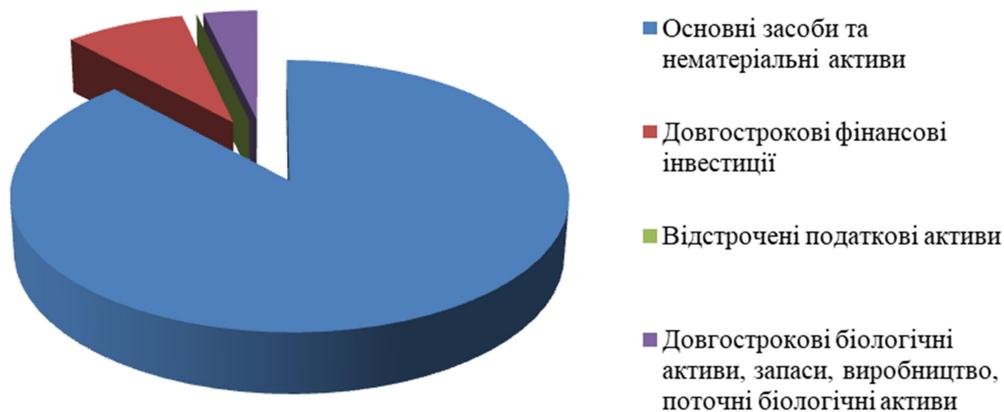


Рис.2.3. Структура нефінансових активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» за 2019 рік

Структура залишилась непомітно-зміненою за рік: основні засоби та нематеріальні активи складають 80 %, тобто збільшилось відсоткове значення в загальному вираженні активів на 2 %, проте у грошовій формі зменшилось на 252 тис. грн. Довгострокові фінансові інвестиції залишились без змін, відстрочені податкові активи – відсутні, а довгострокові біологічні активи, запаси, виробництво, поточні біологічні активи зменшились на 1 тис. грн., хоч у відсотковому значенні не змінились і становлять 4%.

Загальний темп зростання у 2019 році порівняно з 2018 роком не збільшився, а тільки зменшився на 0,23%, тобто розширених змін не відбулось і дана категорія залишилась сталою.

Щоб побачити темп зростання у 2020 році порівняно з 2019 та 2018 роком зробимо наступну діаграму в рисунку 2.4.

## Нефінансові активи

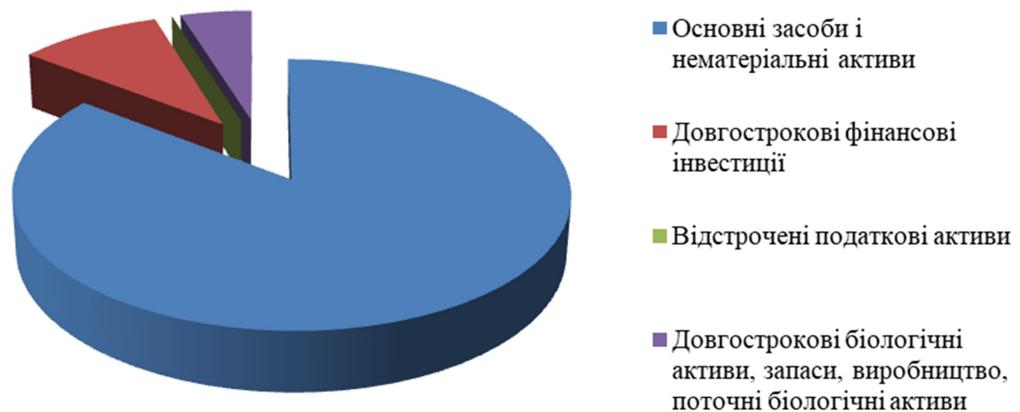


Рис. 2.4. Структура нефінансових активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» за 2020 рік

Знову бачимо, що основні засоби та нематеріальні активи становлять основну частину нефінансових активів – 77%, довгострокові фінансові інвестиції – 9%, відстрочені податкові активи – 0%, довгострокові біологічні активи, запаси, виробництво, поточні біологічні активи – 4%.

У грошовому значенні перша група зменшилась на 5108 тис. грн. порівняно з 2020 роком. У 2020 році відбулась ліквідація комп'ютерної техніки, обладнання, яке морально та фізично зносилось, амортизація нарахована у розмірі 100%. Друга група збільшилась на 3097 тис. грн. В даному випадку збільшились незавершені капітальні інвестиції. Тобто в даній установі відбувається будівництво і розширення території. Четверта група збільшилась на 1000 тис. грн. порівняно з 2019 роком. Темп зростання за даний період збільшився майже на 5%. Тому, що в цей період відбувалась і купівля нового обладнання і ліквідація старого непридатного для подальшої експлуатації майна.

Такий самий аналіз проведемо з фінансовими активами для того, щоб розуміти з чого вони складаються і з якою метою створені.

По-перше до складу фінансових активів відносимо довгострокову та поточну дебіторську заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти та інші оборотні активи. Зробимо загальну діаграму, щоб побачити наочно, яку частину складає та чи інша позиція.

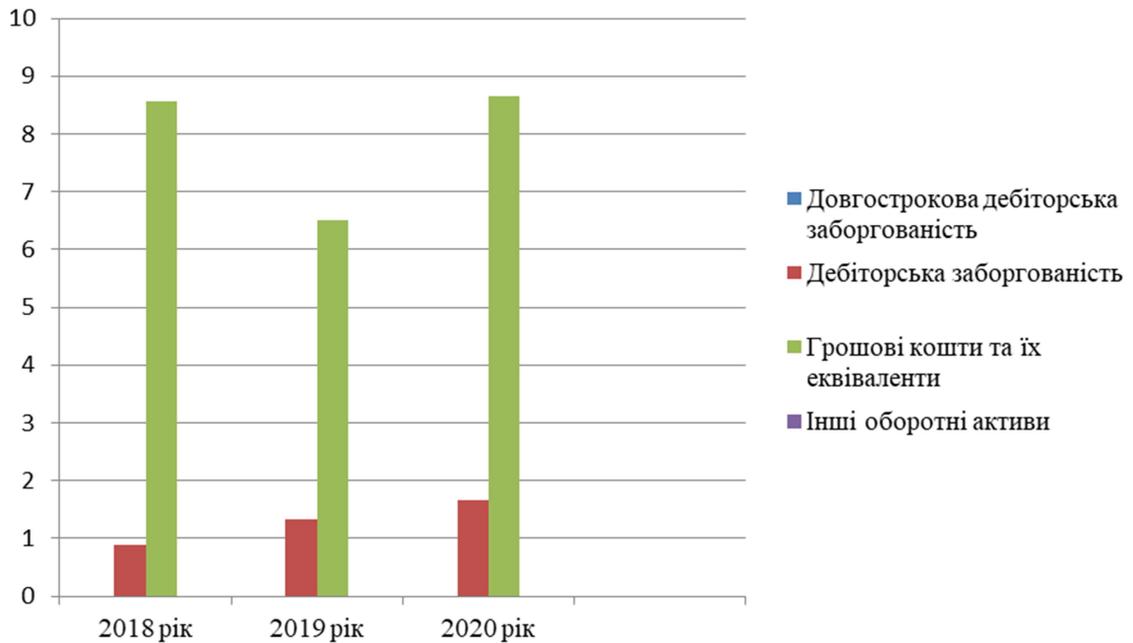


Рис. 2.5. Фінансові активи Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» в період 2018-2020 років

Можна дійти висновку, що довгострокова дебіторська заборгованість та інші оборотні активи у даному підприємстві відсутні, проте є поточна дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість на нашому підприємстві – це заборгованість нашій установі. Тобто підприємство вже надало послугу, а оплата за послугу ще не поступила, або підприємство заплатило за товар, але його ще не доставили до місця постачальники.

Бачимо тенденцію, що дебіторська заборгованість зростає з кожним роком і це не є хорошим знаком для звітності. У 2019 році порівняно з 2018 роком вона зросла на 509 тис. грн., а у 2020 році порівняно з 2019 на 524 тис. грн. Проте вона не стає довгостроковою, а це є плюсом для підприємства.

Грошові кошти та їх еквіваленти у 2019 році порівняно з 2018 роком зменшуються на 2661 тис. грн., проте у 2020 році обсяг стрімко зростає на 3318 тис. грн., що покриває мінуса 2019 року та збільшується на 657 тис. грн.

Еквівалентами грошових коштів є – короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у відому суму коштів і мають незначний ризик, щодо зміни вартості.

Зробимо графік за визначений період (2018-2020 роки) нефінансових та фінансових активів у грошовій формі на рисунку 2.6.

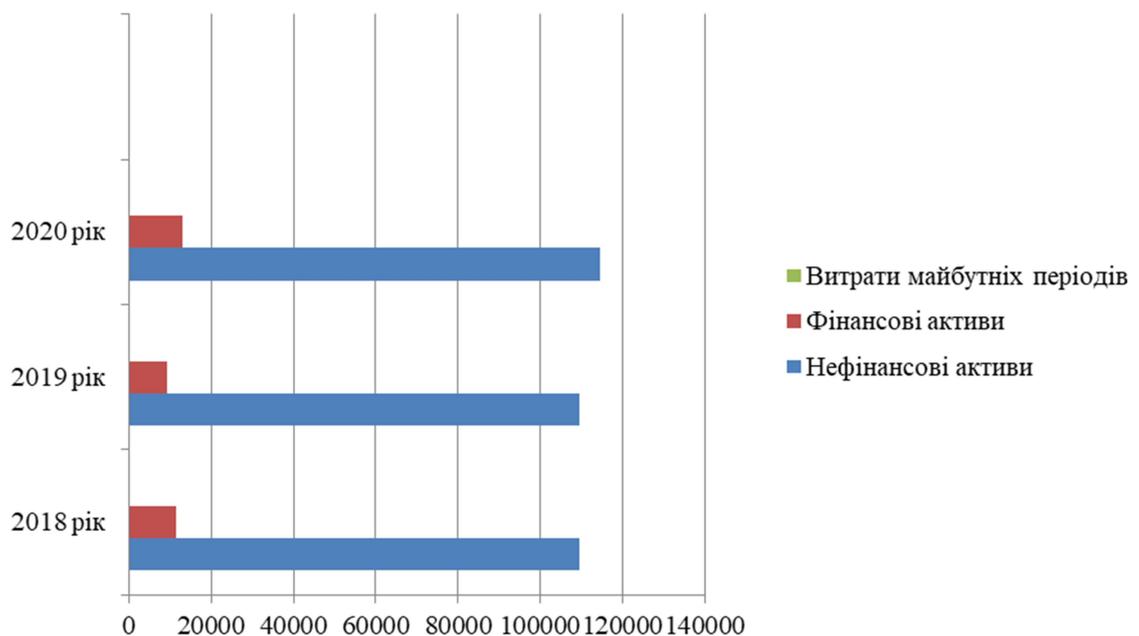


Рис. 2.6. Структура активу балансу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» за 2018-2020 роки (тис.грн.)

Можна ще раз наочно побачити і дійти висновку, що основну складову частину становлять нефінансові активи.

Таким самим образом проаналізуємо пасив балансу, тому що він показує де утворюються грошові кошти. Зробимо діаграму пасиву на рисунку 2.7.

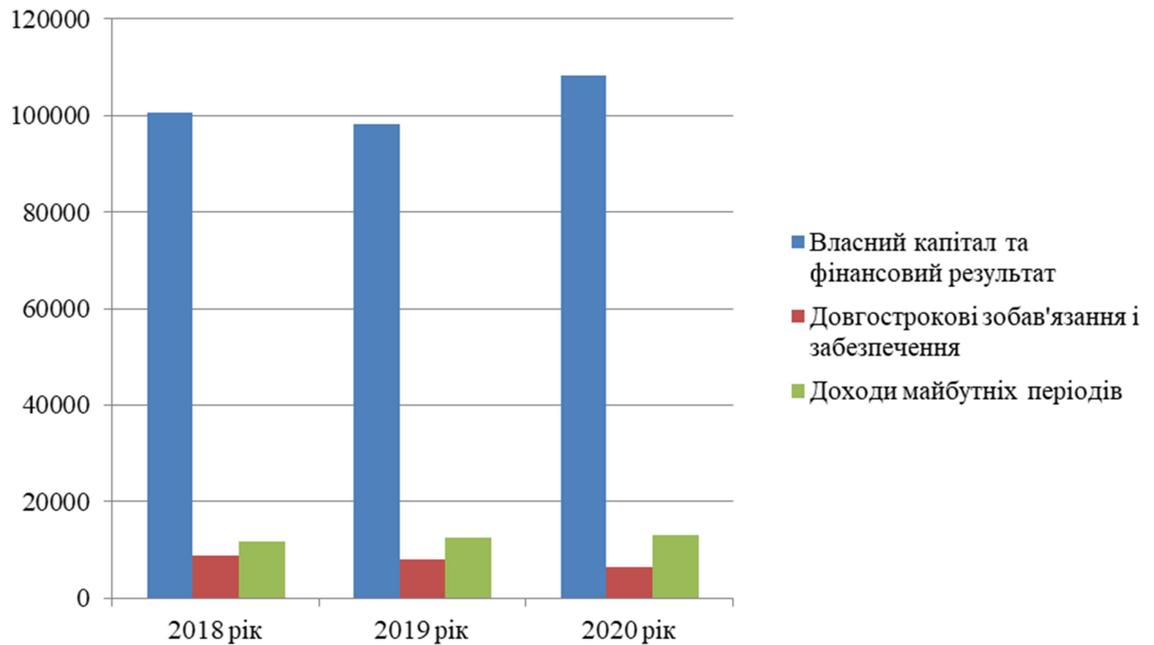


Рис. 2.7. Складові частини капіталу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Бачимо, що власний капітал та фінансовий результат займає велику і основну частину від загальної суми капіталу. У 2018 та 2019 роках він складав 83%, а у 2020 році 85 %.

Власний капітал – це частка майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства (також це підсумок 1 розділу пасиву балансу).

У 2019 році порівняно з 2018 роком власний капітал та фінансовий результат зменшився на 2410 тис. грн., а у 2020 порівняно з 2019 роком збільшився на 9956 тис. грн.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення змінювались по нахилу. У 2019 році вони зменшились на 868 тис. грн. відповідно до 2018 року, проте у 2020 році вони зменшились ще на 1592.

Довгострокові зобов'язання – це всі зобов'язання, які не є поточними, тобто сюди відносяться зобов'язання, період яких становить більше року.

Доходи майбутніх періодів з кожним роком тільки зростають. У 2019 році порівняно з 2018 роком вони збільшились на 862 тис. грн., а у 2020 році на 552 тис. грн.

До доходів майбутніх періодів відносяться доходи у вигляді одержаних авансових платежів (попередньої оплати) за здані в оренду основні засоби, інші необоротні активи, передплата на журнали, газети, періодичні видання.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року №87, визначено, що до складу доходів майбутніх періодів включаються доходи, отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів, які належать до наступних звітних періодів.

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року №291, до доходів майбутніх періодів видавництва можуть бути віднесені, зокрема, доходи від передплати газети, журнали, періодичні та довідкові видання, а також доходи у вигляді одержаних авансових платежів за здані в оренду основні засоби та інші необоротні активи (авансові орендні платежі).

Загальна сума власного капіталу, довгострокових зобов'язань та забезпечень, доходів майбутніх періодів складає сукупний капітал.

Всього майна = Всього капіталу

Тобто актив балансу завжди дорівнює пасиву балансу.

## 2.2. Особливості джерел формування активів підприємства та їх вплив на ліквідність та платоспроможність

Виходячи з пункту 1.1. 1 розділу даної дипломної роботи зрозуміло, що у кожного підприємства є в наявності активи, які вони одержують з відповідних джерел.

Джерела утворення майна поділяються на два види:

- 1) власний капітал (сюди відносяться внески власників даного підприємства, прибуток, фонди, резерви і т.д.);
- 2) зобов'язання, тобто залучені кошти (кредити, кредиторська заборгованість тощо).

Між активами та джерелами є рівність. Сума активів дорівнює сумі джерел їх утворення. У вартісному вираженні цю рівність можна відобразити так:

$$A = D \quad (2.1)$$

де А – вартість активів;

Д – сума джерел активів.

Взявши Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» ми бачимо, що кількість активів на 2018 рік становить 121181 тис. грн., кількість ресурсів - 121181 тис. грн. Бачимо, що ці цифри справді однакові. Так само щодо наступних досліджуваних періодів.

Основним джерелом формування активів є власний капітал - активи, що залишились після зменшення боргу.

Сума власного капіталу – це образна вартість майна, яка не є поточною, тобто не відображає поточну вартість прав власників.

Збереження капіталу на підприємстві можна залишити тільки при отриманні прибутку. Тобто можна сказати, що сума власного капіталу в установі є сталою величиною. При звичайній діяльності власний капітал не витрачається.

Власний капітал може утворюватися двома шляхами:

- внесенням власниками даного підприємства грошей та/або інших активів;
- накопиченням суми доходу, що залишається в установі.

Сума власного капіталу може зростати внаслідок прибуткової господарської діяльності, а також збільшення вартості активів, крім дооцінки (індексації) необоротних активів та переоцінки оборотних активів.

За формами власний капітал поділяється на:

1. інвестований (вкладений або сплачений капітал);
2. прибуток;

За рівнем відповідальності розподіляється на:

1) статутний капітал – капітал, що утворюється з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій товариства.

2) Відповідно до загального правила, існує мінімальний розмір статутного капіталу, яий підходить по різному для кожного типу компаній, тобто цей розмір можна розділити та показати в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

#### Мінімальний розмір статутного капіталу для різних видів установ

№ п/п	Вид установи	Мінімальний розмір статутного капіталу
1	Акціонерне товариство	1250 мінімальних заробітних плат
1.1.	Публічне акціонерне товариство	1250 мінімальних заробітних плат
1.2.	Приватне акціонерне товариство	1250 мінімальних заробітних плат
2.	Фінансові компанії	3-5 млн. грн.
3.	Страхові компанії	1 млн. євро (1,5 млн. євро для страховиків жигтя)
4.	Банки	500 млн. грн.

3) додатковий капітал (нереєстрований) – додатково вкладений та індексований капітал, резервний капітал, спеціальні фонди і нерозподілений прибуток.

Додатковий капітал також поділяється на свої групи або підрозділи:

- 2.1.) додатковий вкладений капітал;
- 2.2.) інший додатковий капітал.

Статутний та додатковий капітал виконують різні функції. Статутний є основним джерелом інвестицій та будівництва для будь-якого суб'єкта господарювання. Забезпечує управління активами та управління бізнесом. Як і передбачалося, це може бути не нижче законодавчих вимог.

Розглянемо друге джерело формування активів підприємства – це забезпечення.

Забезпечення – це зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення. Термін погашення може бути двох видів:

- до одного року або періоду – це поточні зобов'язання, короткострокові;
- більше одного року або періоду – це довгострокові зобов'язання.

Забезпечення можуть створюватись для відшкодування наступних витрат:

#### Довгострокові зобов'язання



Рис. 2.8. Схема можливих відшкодувань витрат

\*Складено автором [14].

Зобов'язання – це заборгованість установи, підприємства, що виникла в результаті минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства. Воно виникає тільки при умові, що актив отримано.

Проведем аналіз та оцінку власного капіталу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Дані отримані результати занесем в таблицю 2.3.

Аналіз структури власного капіталу виносять згідно з даними першого розділу пасиву № 1 «Баланс».

Ця структура допоможе зрозуміти, яку частину складає власний капітал, зобов'язання та забезпечення даної установи. Дізнаємось яку суму складає та чи інша частина всього капіталу на підприємстві і яку роль відіграє. Розберемось в відсоткових значеннях. Тобто, з чого саме складається сукупний капітал і яка стаття і який відсоток вона складає.

Після цього знайдемо різницю в сумі за кожен аналізований період у грошовому вимірі та у відсотковому.

Дізнаємось темп приросту окремої частини одна від одної.

Далі візьмемо аналізовані періоди та роки і проаналізуємо, що саме вплинуло на збільшення або зменшення капіталу, тобто, яка частина саме зменшилась або збільшилась і вплинула на загальний сукупний та власний капітал.

Вже відомо, що основна частина джерел це і є власний капітал, то ж вже знаємо, що він буде складати основну частину сукупного капіталу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Тож перейдемо до таблиці 2.3. і розберемось детально з капіталом обраної установи.

Таблиця 2.3.

Структура і динаміка власного капіталу та фінансового результату, зобов'язань, забезпечень та доходів майбутніх періодів в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Найменування статей	2018 рік		2019 рік		Відхилення (+,-) в			2019 рік		2020 рік		Відхилення (+,-) в		
	сума, тис.грн.	питома вага, %	сума, тис.грн.	питома вага, %	Δ	%	темп зростання, %	сума, тис.грн.	питома вага, %	сума, тис.грн.	питома вага, %	Δ	%	темп зростання, %
I. Власний капітал та фінансовий результат	100690,00	100	98280,00	100	-2410,00	0,00	97,61	98280,00	100	108237,00	100,00	9957,00	0,00	110,13
1.Внесений капітал	233921,00	232,32	237278,00	241,43	3357,00	9,11	101,44	237278,00	241,43	243818,00	225,26	6540,00	-16,17	102,76
2. Капітал у дооцінках	8377,00	8,32	8377,00	8,52	0,00	0,20	100,00	8377,00	8,52	8377,00	7,74	0,00	-0,78	100,00
3. Фінансовий результат	-151717,00	-150,68	-157484,00	-160,24	-5767,00	-9,56	103,80	-157484,00	-160,24	-155078,00	-143,28	2406,00	16,96	98,47
4. Цільове фінансування	10109,00	10,04	10109,00	10,29	0,00	0,25	100,00	10109,00	10,29	11120,00	10,27	1011,00	-0,01	110,00
II. Зобов'язання	8811,00	100,00	7943,00	100,00	-868,00	0,00	90,15	7943,00	100,00	6351,00	100,00	-1592,00	0,00	79,96
1. Довгострокові зобов'язання	5,00	0,06	0,50	0,00	-4,50	-0,06	10,00	0,50	0,00	0,00	0,00	-0,50	0,00	0,00
2. Поточні зобов'язання	8806,00	99,94	7943,00	100,00	-863,00	0,06	90,20	7943,00	100,00	6351,00	100,00	-1592,00	0,00	79,96
III. Забезпечення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
IV. Доходи майбутніх періодів	11680,00	100,00	12541,00	100,00	861,00	0,00	107,37	12541,00	100,00	13094,00	100,00	553,00	0,00	104,41
Сукупний капітал	121181,00	100	118765,00	100	-			118765,00	100	127681,00	100,00	-		
Частка власного капіталу в сукупному капіталі	-	83,09	-	82,75	-			-	82,75	-	84,77	-		
Частка зобов'язань в сукупному капіталі	-	7,27	-	6,69	-			-	6,69	-	4,97	-		
Частка забезпечень в сукупному капіталі	-	0	-	0,00	-			-	0,00	-	0,00	-		
Частка доходів майбутніх періодів в сукупному капіталі	-	9,64	-	10,56	-			-	10,56	-	10,26	-		

В результаті аналізу даних по власному капіталу, зобов'язаннях, забезпеченнях та доходів майбутніх періодів можна дійти висновку, що на будь-якому підприємстві чи в будь-якій установі, товаристві великий відсоток припадає на власний капітал. В даному випадку на нашому підприємстві у 2018 та 2019 роках він та фінансовий результат складала 83%, а у 2020 році порівняно з 2019 роком збільшився на 2%. При розгляді окремих частин власного капіталу видно, що основу складає внесений капітал та фінансовий результат. Тільки фінансовий результат дає негативні значення, а внесений капітал позитивне. Також бачимо, що внесений капітал у 2019 році порівняно з 2018 роком виріс на 3357 тис. грн., а у 2020 році порівняно з 2019 роком збільшився на 6540 тис. грн. Тобто в першому періоді він збільшився на 1,44%, а у другому випадку на 2,76. Ці значення ми побачили у темпі зростання. Капітал у дооцінка за визначений період навіть не змінився. Цільове фінансування у 2019 році порівняно з 2018 роком також не змінювалось, проте у 2020 році зросло на 1011 тис. грн., а це аж на 10% від попереднього року. По зобов'язаннях видно, що довгострокові майже відсутні. У 2018 році вони становлять 5 тис. грн., проте у 2019 та у 2020 році повністю погашаються. Паралельно до цього зменшуються і поточні зобов'язання. У 2019 році порівняно з 2018 вони зменшуються на 863 тис. грн., у 2020 значення з 2019 роком зменшилось на 1592 тис. грн. Це є позитивною рисою для даної установи. Забезпечень на цьому підприємстві немає, тобто вони відсутні взагалі. Доходи майбутніх періодів збільшились у 2019 році на 861 тис. грн., а у 2020 році на 553 тис. грн. На скільки вже відомо доходи майбутніх періодів це в прикладі, якісь періодичні видання, або якісь роботи та послуги, за які в майбутньому отримано вигоду або прибуток.

Розберемо, як саме джерела формування активів впливають на платоспроможність та ліквідність.

Ліквідність – це нібито спроможність підприємства, товариства або групи підприємств забезпечувати своєчасність, безперервність та повноту виконання

своїх грошових зобов'язань. Або здатність активів при визначених обставинах перетворюватись з натурально-речової форми в грошову.

Ліквідність активів – можливість легко реалізувати чи перетворювати матеріальні та нематеріальні активи в гроші. Чим легше та швидше перетворити актив на гроші, тим він вважається більш ліквідним.

Знаємо, що найбільш ліквідними активами завжди є грошові кошти та їх еквіваленти.

Аналіз ліквідності передбачає:

1. Складання балансу ліквідності;

Ліквідність балансу – це ступінь покриття зобов'язань установи його активами, термін перетворення яких з натурально-речової в грошову, відповідає терміну погашення зобов'язань та досягається встановленням рівності між зобов'язаннями товариства з його активами.

Ліквідність підприємства – це можливість підприємства при виникненні будь-яких обставин за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел оперативненько шукати резерви платіжних засобів, необхідних для покриття всіх необхідних платежів по мірі настання їх терміну.

2. Розрахунок і аналіз основних показників ліквідності.

До них належать:

– власний оборотний капітал (представляє з себе суму коштів, що залишилась після вирахування зобов'язань підприємства із своїх оборотних активів;

Розраховується за формулою:

$$\text{ВОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ} \quad (2.2)$$

де ВОК – власний оборотний капітал;

ОА – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання;

– коефіцієнт ліквідності (покриття) – це відношення суми оборотних або поточних активів до короткострокових зобов'язань або поточних пасивів ;

$$K_{пл} = \frac{OA}{ПЗ} \text{ або } K_{пл} = \frac{A1+A2+A3}{П1+П2} \geq 2 \quad (2.3)$$

де  $K_{пл}$  – коефіцієнт ліквідності;

– коефіцієнт швидкої (проміжної) або термінової ліквідності – рішення, в якому відбувається віднімання від оборотних активів суми запасів і діленням на поточні зобов'язання ;

$$K_{шл} = \frac{OA-B3}{ПЗ}, \text{ або } K_{шл} = \frac{A1+A2}{П1+П2} \geq 0,8 \quad (2.4)$$

де  $K_{шл}$  – коефіцієнт швидкої ліквідності;

$B3$  – виробничі запаси;

– коефіцієнт абсолютної ліквідності – це відношення грошових коштів та їх еквівалентів до поточних зобов'язань;

$$K_{ал} = \frac{ГК}{ПЗ}, \text{ або } K_{ал} = \frac{A1}{П1+П2} \geq 0,2 \quad (2.5)$$

де  $K_{ал}$  – коефіцієнт абсолютної ліквідності;

$ГЗ$  – грошові кошти та їх еквіваленти, грн.

$ПЗ$  – поточні зобов'язання, грн.;

– коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами – це сума підсумків першого і другого розділу активу балансу. Показує в якому ступені поточні зобов'язання покриваються запасами;

$$K_{тлмц} = \frac{A3}{П1+П2} \quad (2.6)$$

– коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості – показує в якій мірі майбутні надходження від дебіторів будуть використані для погашення короткострокових зобов'язань

$$K_{\text{лдз}} = \frac{A_2}{\Pi_1 + \Pi_2} \quad (2.7)$$

Основна ознака ліквідності – перевищення оборотних активів над короткостроковими пасивами.

Наслідками низького рівня ліквідності є нездатність підприємства, установи або товариства погасити свої поточні борги і зобов'язання.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні груп сформованих за терміном їх погашення у порядку зростання.

Для визначення ліквідності балансу слід порівняти підсумки наведених груп по активу і пасиву. Баланс є абсолютно ліквідним, коли виконуються наступне співвідношення:

$$A_1 \geq \Pi_1$$

$$A_2 \geq \Pi_2$$

$$A_3 \geq \Pi_3$$

$$A_4 \leq \Pi_4$$

де  $A_1$  – високоліквідні активи (грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції);

$A_2$  – активи, що швидко реалізуються (готова продукція, векселі отримані, відвантажені товари та всі види дебіторської заборгованості, крім безнадійної);

$A_3$  – активи, що повільно реалізуються (виробничі запаси, незавершене виробництво, довгострокова дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів і т.д.);

A4 – активи, що важко реалізуються (необоротні активи, в тому числі основні засоби, нематеріальні активи та активи, які не увійшли до перших трьох груп);

П1 – найбільш строкові зобов'язання (поточні, крім короткострокових кредитів банків);

П2 – короткострокові пасиви (короткострокові кредити банку, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями);

П3 – довгострокові пасиви – довгострокові зобов'язання, тобто ті, строки виплат яких більше одного року або періоду;

П4 – постійні пасиви або власний капітал (статті 1 розділу пасиву балансу).

Зробимо отримані дані на рисунку 2.9.



Рис. 2.9. Порівняння активів і зобов'язань на предмет ліквідності балансу

\*Складено автором.

Зіставлення першої та другої груп активів із першими двома групами пасивів дозволяє оцінити поточну ліквідність, яка свідчить про платоспроможність підприємства на найближчий час.

Порівняння третьої групи відображає перспективну ліквідність.

Тож для початку даного дослідження прорахуємо ліквідність балансу обраного підприємства та відобразимо його в таблиці 2.4.

Ця таблиця допоможе зрозуміти, яка ліквідність цієї установи. Кожна частина оборотного капіталу підприємства, має власну ліквідність, тобто здатністю перетворюватися за визначений термін у грошову форму, при відношенні до суми короткострокових зобов'язань показує, яку частку короткострокових зобов'язань підприємство «покриє».

Існує декілька видів ліквідності:

- поточна (показує, чи може установа, товариство чи підприємство за рахунок високоліквідних активів погасити короткострокові зобов'язання);
- швидка (показує можливість цієї установи погасити свої зобов'язання за рахунок високоліквідних активів, товару і матеріалів);
- миттєва (показує, чи може підприємство погасити денну заборгованість за рахунок вільних коштів).

Тож перейдемо до таблиці і розберемось, яка сума, якої групи відповідає нерівності, а які групи ні.

Також по даним цієї таблиці 2.4. побачимо надлишок за кожен рік в кожній аналізованій групі. Тобто, яка група на яку впливає.

Таблиця 2.4.

## Баланс ліквідності Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (грн.)

Актив	2018	2019	2020	Пасив	2018	2019	2020	Надлишок +,-		
								1-й рік	2-й рік	3-й рік
Група А1 Грошові кошти, витрати майбутніх періодів	10 433 800	7 765 055	11 049 922	Група П1 Поточні зобов'язання, кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги, доходи майбутніх періодів	20 486 211	20 484 303	19 444 379	-10052411	-12719248	-8394457
Група А2 Дебіторська заборгованість, Готова продукція	1 085 462	1 590 855	2 114 488	Група П2 Короткострокові кредити банку	0	0	0	1085462	1590855	2114488
Група А3 Виробничі запаси, незавершене виробництво	4 520 388	4 519 642	5 520 320	Група П3 Довгострокові зобов'язання	4 878	506	0	4515510	4519136	5520320
Група А4 Необоротні активи	105 141 182	104 889 467	108 996 622	Група П4 Власний капітал	100 689 743	98 280 210	108 236 973	4451439	6609257	759649
Баланс груп 1+2+3+4	121 180 832	118 765 019	127 681 352	Баланс груп 1+2+3+4	121 180 832	118 765 019	127 681 352	-	-	-

Виходячи з отриманих даних бачимо, що в аналізованих трьох роках не виконується перша нерівність, проте великий вплив мають витрати і доходи майбутніх періодів. Якщо брати тільки грошові кошти групи А1 та поточні зобов'язання групи П1, то можна зробити висновки про те, що підприємство має велику можливість в повній мірі погашати свої поточні зобов'язання. Групи А2 та А3 з групами П2 та П3 виконують свою нерівність. Тобто короткострокові кредити банку менші ніж кредиторська заборгованість, а довгострокові зобов'язання менші ніж виробничі запаси з незавершеним виробництвом. У аналізованих 2018, 2019 та 2020 роках Група А4 та група П4 не відповідають нормальному рівнянню. Це пояснюється тим, що на даному підприємстві необоротні активи за кожен аналізований період перевищують власний капітал. Також можна побачити надлишок або дефіцит порівнявши відповідні одна одній групі. Видно, що дефіцит існує в перших групах, окрім цього в інших існує надлишок проте це не має негативних наслідків.

Також можна зробити висновок, про те, що у 2018, 2019 та 2020 роках дані результати свідчать про нормальну роботу та те, що підприємство має велику платоспроможність на найближчий час.

Далі проаналізуємо коефіцієнти ліквідності даного підприємства.

В першу чергу знайдемо власний оборотний капітал по формулі 2.2.

$$\text{ВОК (2018)} = 15991 - 8806 = 7185(\text{тис. грн.})$$

$$\text{ВОК (2019)} = 13839 - 7943 = 5896(\text{тис. грн.})$$

$$\text{ВОК (2020)} = 18682 - 6351 = 12331(\text{тис. грн.})$$

Отримані значення занесем на рисунок 2.10

### Власний оборотний капітал

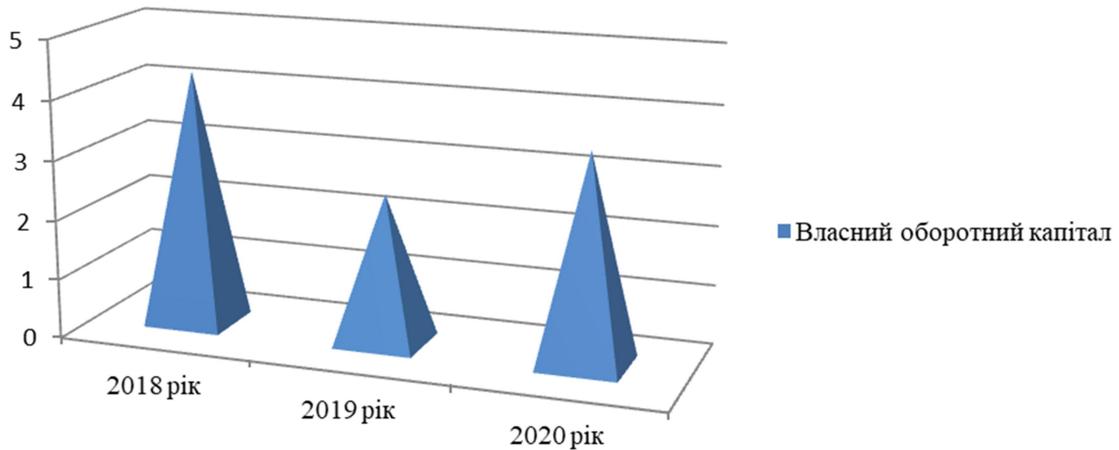


Рис.2.10. Власний оборотний капітал в період 2018-2020 років

Бачимо, що на даному підприємстві за обраний період власний оборотний капітал існує у великому розмірі. Також можна зазначити, що установа може в коротший час погасити свої поточні зобов'язання.

У 2019 році порівняно з 2018 роком він зменшився на 1289 тис. грн., проте у 2020 році він збільшився на 6435 тис. грн., що і разом перекрило зменшення 2019 року.

Знайдемо загальний коефіцієнт ліквідності або коефіцієнт покриття по формулі 2.3.

$$K_{\text{пл}}(2018) = \frac{15991}{8806} = 1,8$$

$$K_{\text{пл}}(2019) = \frac{13839}{7943} = 1,7$$

$$K_{\text{пл}}(2020) = \frac{18682}{6351} = 2,9$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності:

$$K_{\text{шл}}(2018) = \frac{15991-390}{8806} = 1,4$$

$$K_{\text{шл}}(2019) = \frac{13839-370}{7943} = 2,2$$

$$K_{\text{шл}}(2020) = \frac{18682-4867}{6351} = 2,2$$

Цей коефіцієнт показує, яка частина короткострокових зобов'язань підприємства може бути погашена найближчим часом за рахунок наявних коштів та можливих надходжень.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$$K_{\text{ал}}(2018) = \frac{10390}{8806} = 1,2$$

$$K_{\text{ал}}(2019) = \frac{7729}{7943} = 1,0$$

$$K_{\text{ал}}(2018) = \frac{11047}{6351} = 1,7$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є найбільш жорстким критерієм неплатоспроможності й показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити негайно.

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей

$$K_{\text{лгмц}}(2018) = \frac{4520}{20486} = 0,2$$

$$K_{\text{лгмц}}(2019) = \frac{4520}{20484} = 0,2$$

$$K_{\text{лгмц}}(2020) = \frac{5520}{19444} = 0,3$$

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей показує якою мірою поточні зобов'язання покриваються запасами.

Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості

$$K_{\text{лдз}}(2018) = \frac{1085}{20486} = 0,05$$

$$K_{\text{лдз}}(2019) = \frac{1591}{20484} = 0,08$$

$$K_{\text{лдз}}(2020) = \frac{2114}{19444} = 0,1$$

Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості показує, якою мірою очікувані надходження від дебіторів будуть використані для погашення короткострокових зобов'язань.

Далі проведемо аналіз платоспроможності обраної установи.

Платоспроможність – це можливості установи, товариства або підприємства повністю та своєчасно виконувати всі свої зобов'язання.

Основними ознаками платоспроможності можуть бути достатній обсяг коштів, відсутність простроченої кредиторської заборгованості і т.д.

Для оцінки поточної платоспроможності розраховують такі коефіцієнти:

- коефіцієнт поточної ліквідності (має бути не нижче 1,5);
- коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами (має бути не нижче 0,5)

-

$$KЗ = \frac{ВOK}{OA} \quad (2.8)$$

де ВOK – власний оборотний капітал;

OA – оборотні активи установи;

- коефіцієнт загальної платоспроможності – здатність установи, підприємства або товариства покрити всіма своїми активами в наявності свої зобов'язання, і поточні і довгострокові

-

$$K_{\text{Зпл}} = A/O \quad (2.9)$$

- коефіцієнт фінансового лівериджу

-

$$K_{\text{ФЛ}} = \frac{ДЗ}{ВК} \quad (2.10)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання (тобто ті, що виконуються більше року);

ВК – власний капітал установи.

- коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності

-

$$K_{\text{ВП}} = (K_{\text{П1}} + \frac{M}{T} * (K_{\text{П1}} - K_{\text{П0}}))/2 \quad (2.11)$$

де  $K_{\text{П0}}$  – фактичне значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок періоду;

$K_{\text{П1}}$  – фактичне значення коефіцієнта поточної ліквідності на кінець періоду;

M – період відновлення (втрати) платоспроможності (міс.);

T – звітний період (міс.)

Для того, щоб відновити платоспроможність установа може провести наступні заходи:

- 1) продати частину нерухомості;
- 2) збільшити суму статутного капіталу шляхом емісії акцій;
- 3) взяти позики для збільшення оборотних активів;
- 4) отримати цільове фінансування з бюджету.

Тепер порахуємо коефіцієнти платоспроможності нашої установи. Для початку візьмемо коефіцієнт забезпеченості оборотних активів

$$K_3(2018) = \frac{7185}{15991} = 0,5$$

$$K_3(2019) = \frac{5896}{13839} = 0,4$$

$$K_3(2020) = \frac{12331}{18682} = 0,7$$

Коефіцієнт загальної платоспроможності

$$K_3(2018) = \frac{121137}{8811} = 13,8$$

$$K_3(2019) = \frac{118765}{7943} = 15,0$$

$$K_3(2020) = \frac{127681}{6351} = 20,1$$

Коефіцієнт фінансового лівериджу

$$K_{\text{фл}}(2018) = \frac{5}{100690} = 4,97$$

$$K_{\text{фл}}(2019) = \frac{0,5}{97280} = 5,1$$

$$K_{\text{фл}}(2020) = \frac{0}{108237} = 0$$

Цей коефіцієнт характеризує можливість погашення довготермінових позик і здатність підприємства функціонувати тривалий час. Значне зростання величини позикового капіталу є ризиковим для підприємства;

Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності

$$K_{\text{вп}}(2019) = (1,7 + \frac{6}{12} * (1,7 - 1,8))/2 = 0,6$$

$$K_{\text{вп}}(2020) = (2,9 + \frac{6}{12} * (2,9 - 1,7)) / 2 = 1,75$$

Досить часто коефіцієнт відновлення платоспроможності розраховують на 6 місяців (у формулі  $M = 6$ ). Коефіцієнт втрати платоспроможності розраховують на 3 місяці ( $M = 3$ ). Якщо коефіцієнт відновлення платоспроможності перевищує одиницю, то підприємство має реальну можливість протягом 6 місяців відновити свою платоспроможність, а якщо не перевищує – така можливість відсутня;

Бачимо, що у 2019 році підприємство не мало повної можливості протягом пів року відновлювати свою платоспроможність, проте у 2020 році ця можливість відновила.

Взагалі існує три неплатоспроможності:

- 1) поточна;
- 2) критична;
- 3) надкритична.

Отримані показники ліквідності та платоспроможності (коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей, коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт загальної платоспроможності, коефіцієнт фінансового лівериджу, коефіцієнт відновлення платоспроможності) занесем в табличну форму у таблицю 2.5., проаналізуємо, як саме змінювались ці коефіцієнти за кожен аналізований рік. Побачимо їх динаміку спадання або зростання. Після даного аналізу зробимо висновок, яка платоспроможність та ліквідність була в той чи інший період та на якому рівні кожен рік було.

Таблиця 2.5.

Основні показники платоспроможності та ліквідності Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

№ п/п	Найменування показника	2018	2019	2020
1.	Коефіцієнт ліквідності (покриття)	1,8	1,7	2,9
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,4	2,2	2,2
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,2	1	1,7
4.	Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей	0,2	0,2	0,3
5.	Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	0,05	0,08	0,1
6.	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	0,5	0,4	0,7
7.	Коефіцієнт загальної платоспроможності	13,8	15	20,1
8.	Коефіцієнт фінансового лівериджу	4,97	5,1	0
9.	Коефіцієнт відновлення платоспроможності	-	0,6	1,75

З даного підрозділу 2.2. можна зробити загальний висновок, що наше обране підприємство не на критичному рівні, а на нормальному. Тобто як вже зрозуміло від джерел формування активів багато чого залежить. Чим більше власного капіталу, тим це краще. Коли багато зобов'язань поточних і довгострокових не погашено, це вказує на те, що підприємство не має достатньо коштів погасити їх. Проте у нашому випадку вже побачили, що існує надійна сума власних коштів та активів для того, щоб перекрити всі свої заборгованості.

### 2.3. Оцінка ефективності використання активів на підприємстві

Для того, щоб охарактеризувати ефективність використання активів в установі, товаристві або на підприємстві використовують багато показників. Найважливішими є коефіцієнти оборотності і показники тривалості обороту активів. Ці показники ще називають показниками ділової активності.

Основною метою ділової активності і є ця оцінка наших активів та плюс до цього визначення можливостей її підвищення.

Визначимо, які ж види коефіцієнтів оборотності існує:

1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів;

$$O_a = \text{ЧД} / O_{\text{OA сер.}} \quad (2.12)$$

де  $O_a$  – оборотність активів (за рік);

ЧД – чистий дохід;

$O_{\text{OA сер.}}$  – середньорічний обсяг оборотних активів.

Тож з другої форми річної звітності «Звіт про фінансові результати» беремо дохід за кожен аналізований рік:

$$O_a(2018) = \frac{138045}{16271} = 8,5$$

$$O_a(2019) = \frac{169564}{14915} = 11,4$$

$$O_a(2020) = \frac{167178}{16260} = 10,3$$

2. Коефіцієнт ефективності використання ресурсів;
3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

$$O_{\text{дз}} = \text{ЧД} / \text{ДЗ}_{\text{сер.}} \quad (2.13)$$

де  $O_{\text{дз}}$  – показник оборотності дебіторської заборгованості;

$\text{ДЗ}_{\text{сер.}}$  – середньорічна сума дебіторської заборгованості;

$$O_{\text{дз}}(2018) = \frac{138045}{975} = 141,6$$

$$O_{\text{дз}}(2019) = \frac{169564}{1338} = 126,7$$

$$O_{\text{дз}}(2020) = \frac{167178}{1853} = 90,2$$

4. Тривалість оборотів дебіторської та кредиторської заборгованості;
5. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;

$$K_{\text{кз}} = \text{Соб.}/KZ_{\text{сер.}} \quad (2.14)$$

де  $K_{\text{кз}}$  – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;

Соб. – собівартість;

$KZ_{\text{сер.}}$  – середньорічна сума кредиторської заборгованості;

Так як кредиторська заборгованість в даній установі відсутні. Цей показник не прораховуємо.

6. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів;

$$K_{\text{оз}} = \text{Соб.}/Z_{\text{сер.}} \quad (2.15)$$

де  $K_{\text{оз}}$  – коефіцієнт оборотності запасів;

Соб. – собівартість;

$Z_{\text{сер.}}$  – середньорічна вартість запасів;

$$K_{\text{оз}}(2018) = \frac{62184}{2055} = 30,3$$

$$K_{\text{оз}}(2019) = \frac{69324}{3805} = 18,2$$

$$K_{\text{оз}}(2020) = \frac{63030}{4288} = 14,7$$

## 7. Період обороту власного оборотного капіталу

$$T_{\text{ОВК}} = \text{ДП} / K_{\text{ОВК}} \quad (2.16)$$

де ДП – кількість днів у звітному періоді (360);

$K_{\text{ОВК}}$  – коефіцієнт оборотності власного капіталу;

$$K_{\text{ОВК}} = \text{ЧД} / \text{ВК}_{\text{сер.}} \quad (2.17)$$

де ЧД – чистий дохід;

$\text{ВК}_{\text{сер.}}$  – середньорічна сума власного капіталу;

$$K_{\text{ОВК}}(2018) = \frac{138045}{99064} = 1,4$$

$$K_{\text{ОВК}}(2019) = \frac{169564}{99485} = 1,7$$

$$K_{\text{ОВК}}(2020) = \frac{167178}{103259} = 1,6$$

Ділову активність установи визначають за золотим правилом економіки підприємства:

$$T_{\text{пр}} > T_{\text{п}} > T_{\text{к}} > 100 \quad (2.18)$$

де  $T_{\text{пр}}$  – темп зростання прибутку до оподаткування (%);

$T_{\text{п}}$  – темп збільшення обсягу реалізації (%);

$T_{\text{к}}$  – темп зростання авансованого капіталу (%).

Відомо, що одним з найважливіших показників, що описують ділову активність є тривалість операційного та фінансового циклу.

Операційних грошовий цикл – це відрізок часу між придбанням активів і отриманням доходу від продажу.

Обсяг даного показника показує скільки днів необхідно установі для закупівлі сировини і виробництва продукції. Чим коротший операційний цикл, тим ефективніша діяльність підприємства, тому логічно, що і вища ділова активність.

Фінансовим цикл розуміють, як період, в якому почалась оплата постачальникам за матеріали, тобто кредиторська заборгованість погасилась, і закінчилось надходження коштів від покупців за товари, роботи та послуги.

Після цього слід провести аналіз динаміки основних показників використання оборотних активів. До основних відносяться:

- коефіцієнт оборотності оборотних активів;
- коефіцієнт закріплення оборотних активів;
- тривалість одного обороту оборотних активів;

Формалізуємо рахунки впливу чинників, використовуючи модель показника тривалості оборотності оборотних активів в днях.

$$T_{OA} = \frac{OA}{ЧД} * 360 \quad (2.19)$$

$$T_{OA}(2018) = \frac{16271}{138045} * 360 = 42,4$$

$$T_{OA}(2019) = \frac{14915}{169564} * 360 = 31,7$$

$$T_{OA}(2020) = \frac{16260}{167178} * 360 = 35,0$$

Далі візьмемо і методом ланцюгових підстановок, розрахуємо вплив факторів на зміну періоду обороту.

$$T_{OA}(\overline{OA}) = \left( \frac{\overline{OA1}}{ЧД_0} * 360 \right) - \left( \frac{\overline{OA0}}{ЧД_0} * 360 \right), \text{ днів} \quad (2.20)$$

$$T_{OA}(\overline{OA})(2019) = \left( \frac{14915}{138045} * 360 \right) - \left( \frac{16271}{138045} * 360 \right) = 38,9 - 42,4 = -3,5$$

$$T_{OA}(\overline{OA})(2020) = \left( \frac{16260}{169564} * 360 \right) - \left( \frac{14915}{169564} * 360 \right) = 34,5 - 31,7 = 2,8$$

$$\Delta T_{OA}(ЧД) = \left( \frac{OA1}{ЧД_1} * 360 \right) - \left( \frac{OA1}{ЧД_0} * 360 \right), \text{ днів} \quad (2.21)$$

$$\Delta T_{OA}(ЧД)(2019) = \left( \frac{14915}{169564} * 360 \right) - \left( \frac{14915}{138045} * 360 \right) = 31,7 - 38,9 = -7,2$$

$$\Delta T_{OA}(ЧД)(2020) = \left( \frac{16260}{167178} * 360 \right) - \left( \frac{16260}{169564} * 360 \right) = 35,0 - 34,5 = 0,5$$

На основі досліджень факторного аналізу визначимо суму вивільнених або залучених коштів із обороту коштів за рахунок прискорення або сповільнення оборотності під впливом аналізованих факторів.

$$OK_{OA}^{\text{вивільнені(залучені)}} = \frac{ЧД}{360} * \Delta T_{OA}(OA) \quad (2.22)$$

$$OK_{OA}^{\text{вивільнені(залучені)}}(2019) = \frac{169564}{360} * (-3,5) = -1648,5 \text{ тис. грн.}$$

$$OK_{OA}^{\text{вивільнені(залучені)}}(2020) = \frac{167178}{360} * 2,8 = 1300,3 \text{ тис. грн.}$$

$$OK_{ЧД}^{\text{вивільнені(залучені)}} = \frac{ЧД}{360} * \Delta T_{OA}(ЧД), \text{ тис. грн.} \quad (2.23)$$

$$OK_{ЧД}^{\text{вивільнені(залучені)}}(2019) = \frac{169564}{360} * (-7,2) = -3391,3 \text{ тис. грн.}$$

$$OK_{\text{чД}}^{\text{вивільнені(залучені)}}(2020) = \frac{167178}{360} * 0,5 = 232,2 \text{ тис. грн.}$$

Далі прорахуємо сукупний вплив двох факторів на зміну економічного результату у зв'язку з прискоренням оборотності оборотних коштів.

$$OK_{\text{вивільнені(залучені)}} = OK_{\text{ОА}}^{\text{вивільнені(залучені)}} + OK_{\text{чД}}^{\text{вивільнені(залучені)}} \quad (2.24)$$

$$OK_{\text{вивільнені(залучені)}}(2019) = -1648,5 + (-3391,3) = -5039,8$$

$$OK_{\text{вивільнені(залучені)}}(2020) = 1300,3 + 232,2 = 1532,5$$

Отримані результати по підпункту 2.3 можна занести в табличну форму. В цій таблиці 2.6. занотуємо кожен знайдений коефіцієнт відносно свого аналізованого року. Побачимо їх зростання або зменшення в кожному році.

Таблиця 2.6.

Основні показники ефективності використання активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

№ п/п	Найменування показника	2018	2019	2020
1.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	8,5	11,4	10,3
2.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	141,6	126,7	90,2
3.	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	30,3	18,2	14,7
4.	Період обороту власного оборотного капіталу	1,4	1,7	1,6
5.	Тривалість оборотності оборотних активах в днях	42,4	31,7	35

Починаючи з першого показника бачимо, що коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2019 році порівняно з 2018 роком збільшився на 2,9, проте у 2020 році аналогічно з 2019 роком зменшився на 1,1. Якщо даний показник збільшується, то це говорить про те, що компанії, установі, товариству потрібно

менше ресурсів для того, щоб підтримувати поточний рівень активності. І навпаки, якщо він зменшується, то це веде до потреби грошових ресурсів.

Наступний показник – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. Можемо спостерігати, що цей показник з кожним аналізованим роком тільки спадає. У 2019 році порівняно з 2018 даний коефіцієнт зменшився на 14,9, а у 2020 році на 36,5.

Третій показник показує забезпеченість безперервності процесу виробництва і збуту товарів і послуг. Якщо операційний процес безперервний, але обсяг запасів є визначеним, то витрати установи будуть збільшуватись. Тому, що треба оплачувати гроші за оренду приміщення, в якому зберігають ресурси, платити відсоткові платежі.

Період обороту власного оборотного капіталу у 2019 році порівняно з 2018 збільшився на 0,3, а у 2020 році аналогічно до 2019 року зменшився на 0,1. Тобто це є позитивний результат. Це говорить про постійну оптимізацію роботи підприємства в цій сфері. Цей показник показує ефективність управління власним капіталом установи.

П'ятий показник – тривалість оборотності оборотних активах в днях у 2019 році зменшився на 10,7, а у 2020 році збільшився на 3,3. Значення даного показника показує скільки триває в днях один оборот, який здійснили оборотні активи.

Тобто бачимо, що у 2019 році ситуація стала кращою за 2018 рік, проте у 2020 році знову ця тривалість починає зростати, але в допустимому значенні і кількості.

Проте можна зробити висновок про хорошу роботу підприємства тому, що оборотність не перевищує дванадцять місяці, а це 365 днів.

## РОЗДІЛ 3

### НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

#### 3.1. Шляхи оптимізації складу активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Вже дізнались, що в даній установі є більш менш велика кількість активів, як оборотних так і необоротних. Оборотні – це ті, що використовуються підприємством на протязі року (дванадцяти місяців) або нормального операційного циклу, якщо він становить більше одного року. Необоротні – активи, які використовуються і приносять користь установі більше одного року.

Активи – це ресурси, які знаходяться на балансі або поза балансом (позабалансові рахунки, або особисте майно співробітників та робітників), від яких в майбутньому буде отриманий прибуток або інша вигода чи користь. До активів відносять будинки, споруди, передавальні пристрої, автотранспортні засоби, якісь запаси, права на використання програм, ліцензії та патенти.

Згідно другому розділу можна дійти висновку, що необоротні активи – найменш мобільні або менш ліквідні на відміну від оборотних активів. Оборотні активи включають в себе грошові кошти та їх еквіваленти, які є абсолютно ліквідними. Тобто в них є особливість за дуже короткий строк перетворюватися з матеріально-речової форми в грошову. В процесі формування необоротних активів та управління ними установа повинна розглядати та враховувати переваги та їх недоліки з оборотними.

Таблиця 3.1.

## Переваги та недоліки необоротних активів в установі

№ п/п	Переваги необоротних активів	№ п/п	Недоліки необоротних активів
1.	Менший ризик інфляційного знецінення та можливе збільшення ринкових цін на нерухомість швидшими темпами, ніж темпи інфляції	1.	Можливість морального зносу при швидкій зміні техніки і технологій
2.	Менший ризик втрати в процесі господарської діяльності	2.	Низький рівень маневреності, неможливість швидко змінити структуру вкладених коштів
3.	Здатність приносити стабільний прибуток за несприятливої господарської кон'юктури у формі орендних та лізингових платежів	3.	Низький рівень ліквідності і неспроможність забезпечити потік платежів при погіршенні платоспроможності підприємства
4.	Можливість більш інтенсивного використання в періоди підйому ринкової кон'юктури		

На основі цієї таблиці бачимо, що переваг у цих активів більше ніж недоліків. Найбільш добра перевага та, що показує, що можна здавати основний засіб в оренду. Наприклад наша установа здає приміщення корпусу «Ц» в оренду буфету. Корпус «Ц» - це є будівля, а наскільки відомо це і є основний засіб. Ми розрахуємо скільки квадратних метрів ми здаємо і скільки прибутку в місяць будемо отримувати. На відміну від необоротних активів оборотні ми можемо продати або, щось виготовити і отримати прибуток для своєї організації тільки один раз. Оборотний не можна здати в оренду, так як це по суті витратні матеріали. Головним недоліком може бути те, що той самий корпус «Ц» або якийсь інший основний засіб зношується і через 10 років наприклад може давати не такі результати корисності.

Далі проаналізуємо недоліки та переваги оборотних активів над необоротними. Отримані дані занесем в табличну форму.

Таблиця 3.2.

## Переваги та недоліки оборотних активів

№ п/п	Переваги оборотних активів	№ п/п	Недоліки оборотних активів
1.	Більш висока ліквідність	1.	Можливе інфляційне знецінення грошових активів
2.	Знаходження частини оборотних активів у вигляді готових засобів платежу	2.	Додаткові витрати на утримання зайвих оборотних активів
3.	Можливість швидкої реструктуризації оборотних активів	3.	Більш високий рівень фінансових ризиків
4.	Можливі втрати у зв'язку з природним убутком товарно-матеріальних цінностей		
5.	Можливість підвищити швидкість обігу шляхом раціонального управління		

На цій таблиці бачимо, що у оборотних також є переваги над оборотними. Вони на відміну від оборотних більш ліквідні. Другий пункт пояснюється тим, що в оборотних знаходяться грошові кошти та їх еквіваленти, які вже готові засоби платежу, але недолік в тому, що може відбуватись інфляційне знецінення та високий рівень фінансових ризиків.

Згідно таблиці 2.1. другого розділу даної дипломної роботи видно, що в цій досліджуваній установі велику частину становлять необоротні активи: у 2018 та 2020 роках – 90%, а у 2019 році 92%. Оборотні навпаки складають меншу частину 10% та 8% відповідно. Як було вже прописано це із-за того, що підприємство працює з метою не отримання прибутку (тобто установа не прибуткова організація), вона не виготовляє продукцію на продаж, а займається наданням послуг фізичним особам, як студенти і є бюджетною установою. Кошти, які отримує установа від оплати за навчання студентів витрачаються на заробітну плату працівникам та якісь інші ресурси, у вигляді основних засобів, запасів, та інших необоротних активів. А кошти, які виділяє держава витрачаються на посібники, нові підручники, збірники і т.д.

Відповідно до 5 форми річної звітності «Примітки до річної звітності» даної установи бачимо, що старі активи ліквідуються, тобто ті, що морально та

фізично зношені, їх запчастини придатні для подальшого використання відсутні і вони підлягають списанню з підзвіту та бухгалтерського обліку, а нові активи надходять. Тобто бачимо, що на заміну старому обладнанню купляють інше.

Фінансовий стан даної установи також залежить від стану ефективності використання цих активів. Оборотні кошти потрібні для різних видів діяльності підприємства. На скільки вже відомо існує три основні види діяльності:

- 1) операційна тобто основна діяльність, те чим займається дана установа. До неї належить надання послуг фізичним особам у вигляді студентів;
- 2) інвестиційна (продаж основних засобів, нематеріальних активів і т.д.);
- 3) фінансова (повернення кредитів, надання позик);

Оптимізація оборотних активів повинна забезпечувати рівень відповідного співвідношення ефективності використання цих активів та можливих ризиків.

Процес оптимізації можна поділити на декілька етапів.

Таблиця 3.3.

#### Етапи оптимізації активів на підприємстві

Етап	Що відбувається на цьому етапі
Перший	З урахуванням результатів аналізу оборотних активів в попередньому періоді визначається система заходів по реалізації резервів, спрямованих на скорочення тривалості операційного та фінансового циклів. При цьому скорочення тривалості окремих циклів не повинно призводити до зниження обсягів реалізації продукції
Другий	З урахуванням обраного типу політики формування оборотних активів, планового товарообігу і резервів скорочення тривалості операційного оптимізується обсяг та рівень окремих видів цих активів. Засобом такої оптимізації є нормування періоду їх обсягу та суми
Третій	Визначається загальний обсяг оборотних активів виробничого підприємства на наступний період шляхом додавання сум запасів товарів, готової продукції та незавершеного виробництва, дебіторської заборгованості, грошових активів та інших оборотних активів.

Бачимо, що існує декілька етапів оптимізації. Для того, щоб провести цю оптимізацію потрібно знайти в процесі аналізу резерви зростання того чи іншого використання необоротних активів.



Рис. 3.1. Основні резерви оптимізації активів

\*Складено автором [43]

Отже, для того, щоб побудувати стратегію відповідно на оптимізацію складу активів, потрібно максимізувати доходи. Логічно, що оптимальною для установи буде та, що буде забезпечувати максимальну величину дохідності.

### **3.2. Вдосконалення політики використання необоротних та оборотних активів**

Вже відомо, що активи і є матеріальною базою установи, товариства та підприємства, за допомогою яких здійснюється господарська діяльність. Вони допомагають оцінювати повну або неповну забезпеченість необхідними умовами для здійснення всіх видів діяльності.

Обрана установа для даної дипломної роботи займається наданням послуг фізичним особам чи студентам. Протягом нашого аналізованого періоду (2018-2020 роки) установа мала добру структуру активів. Тому, що підприємство не займається виготовлення продукції на продаж і має в своєму складі більшу частину основних засобів, а не оборотних активів. Динаміка активів за цей період була позитивною, адже у 2019 році необоротні активи зменшились у зв'язку з ліквідацією морально та фізично застарілого обладнання, а у 2020 році знову збільшилась до рівня 2018 року і навіть трохи більше. Бо на заміну списаному або ліквідованому обладнанню було закуплено нове. Тобто підприємство розвивається. Крім своєї звичайної діяльності (навчання

студентів) займається і оновленням комп'ютерної, лабораторної та іншої техніки. По 5 формі річної звітності бачимо, що деякі кошти спрямовуються на придбання транспортних засобів, комп'ютерної техніки, обладнання, інвентарю, бо ці засоби і є складовими основних засобів.

Розберем 5 форму за 2020 рік і зрозуміємо скільки відсотків якої групи обладнання було ліквідовано і купованого нового.

Бачимо, що в основні засоби в даній установі входить багато груп.

Правильна та оптимальна структура активів є передумовою їх ефективного використання.

Таблиця 3.4.

## Розподіл основних засобів НУПП по рахункам за 2020 рік (грн.)

Рахунок	Найменування	На початок року	На кінець року	Різниця за рік	% на початок року від загальної суми основних засобів	% на кінець року від загальної суми основних засобів
1011	Земельні ділянки	54322907	54322907	0	20,59	20,06
1013	Будинки, споруди та передавальні пристрої	174623587	174688282	64695	66,19	64,52
1014	Машини та обладнання	16673202	21067935	4394733	6,32	7,78
1015	Транспортні засоби	962439	1002639	40200	0,36	0,37
1016	Інструменти, прилади, інвентар	3151553	3437497	285944	1,19	1,27
1017	Тварини та багаторічні насадження	231048	231319	271	0,09	0,09
1018	Інші основні засоби	34029	34029	0	0,01	0,01
1111	Музейні фонди	16154	16154	0	0,01	0,01
1112	Бібліотечні фонди	1830100	1832143	2043	0,69	0,68
1113	Малоцінні необоротні матеріальні активи	11294488	13387131	2092643	4,28	4,94
1114	Білизна, постільні речі, одяг та взуття	670581	718084	47503	0,25	0,27
Всього		263810088	270738120	6928032	100	100

Бачимо, що основну частину основних засобів становлять будинки, споруди та передавальні пристрої, а це аж 66% від загальної суми всіх цих активів. Після них земельні ділянки і так далі в сторону зменшення до мінімального значення.

Зробимо діаграму, щоб начно побачити структуру цих активів.

Основні засоби по рахункам за 2020 рік

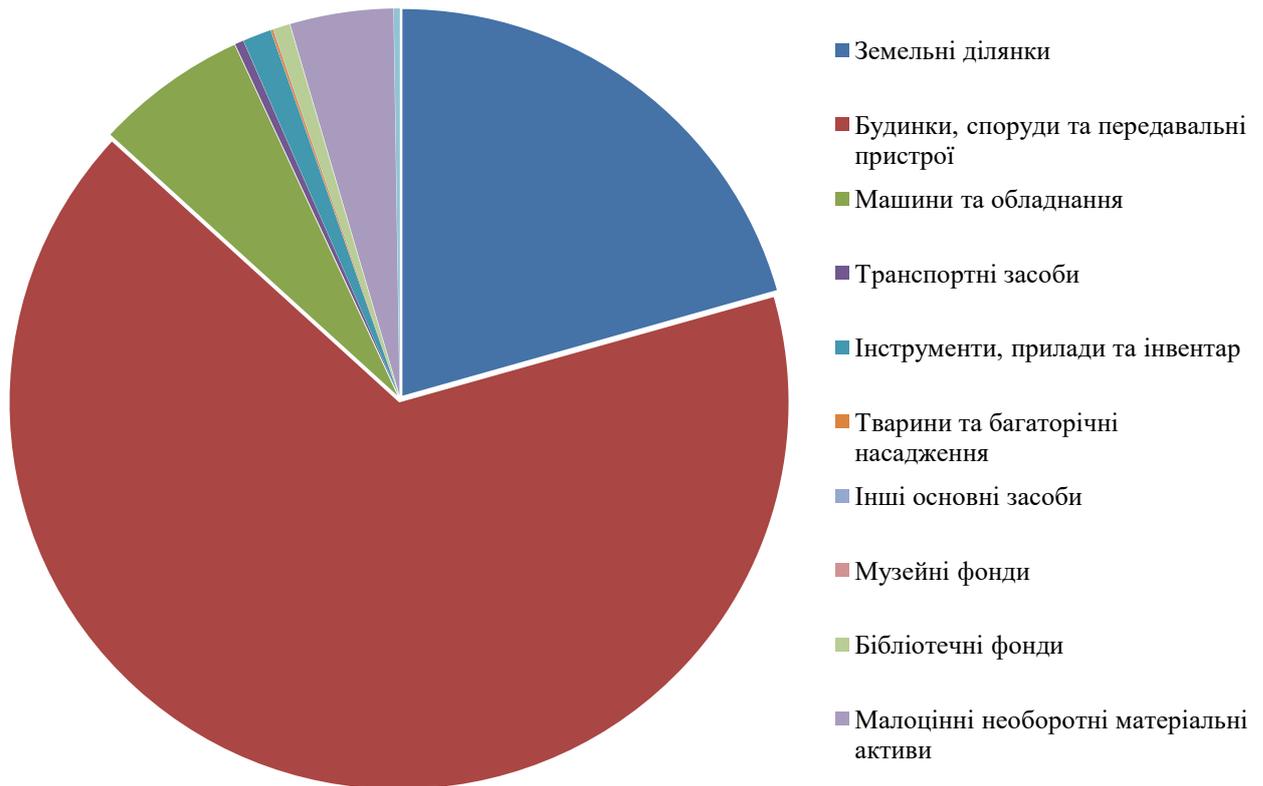


Рис. 3.2. Основні засоби по рахункам та їх відсоткове значення

Ще раз побачили, що основну частину все ж таки складають будинки. Далі розглянемо надходження та ліквідацію цих об'єктів за 2020 рік та після цього так само розберем по відсотковим значенням на діаграмі.

Таблиця 3.5.

## Склад надходжень та ліквідацій НУПП за 2020 рік (грн.)

Рахунок	Найменування	Вибуло	Надійшло	% ліквідації від загальної суми	% надходжень від загальної суми
1011	Земельні ділянки	0	0	0	0,00
1013	Будинки, споруди та передавальні пристрої	1155	65850	0,09	0,80
1014	Машини та обладнання	433081	4798796	32,58	58,34
1015	Транспортні засоби	0	40200	0,00	0,49
1016	Інструменти, прилади, інвентар	1623	287161	0,12	3,49
1017	Тварини та багаторічні насадження	0	271	0,00	0,00
1018	Інші основні засоби	0	0	0,00	0,00
1111	Музейні фонди	0	0	0,00	0,00
1112	Бібліотечні фонди	21471	23514	1,62	0,29
1113	Малоцінні необоротні матеріальні активи	807056	2897129	60,72	35,22
1114	Білизна, постільні речі, одяг та взуття	64757	112260	4,87	1,36
Всього		1329143	8225181	100	100

Бачимо, що найбільше було ліквідовано з рахунку «Малоцінні необоротні матеріальні активи» і це становить майже 61%, а на другому місці по ліквідації рахунок «Машини та обладнання» - 33%. До цих рахунків відноситься комп'ютерна техніка, прибори, збірники та таке інше. І навпаки по надходженням перше місце займає рахунок «Машини та обладнання» - 58%, а друге «Малоцінні необоротні матеріальні активи» - 35%. Тобто на заміну списаного майна закупили нове обладнання та інші такі самі активи. А на

скільки відомо, то відтворення основних засобів забезпечує безперервність оновлення.

На основі отриманої таблиці зробимо два рисунки на надходження та списання.

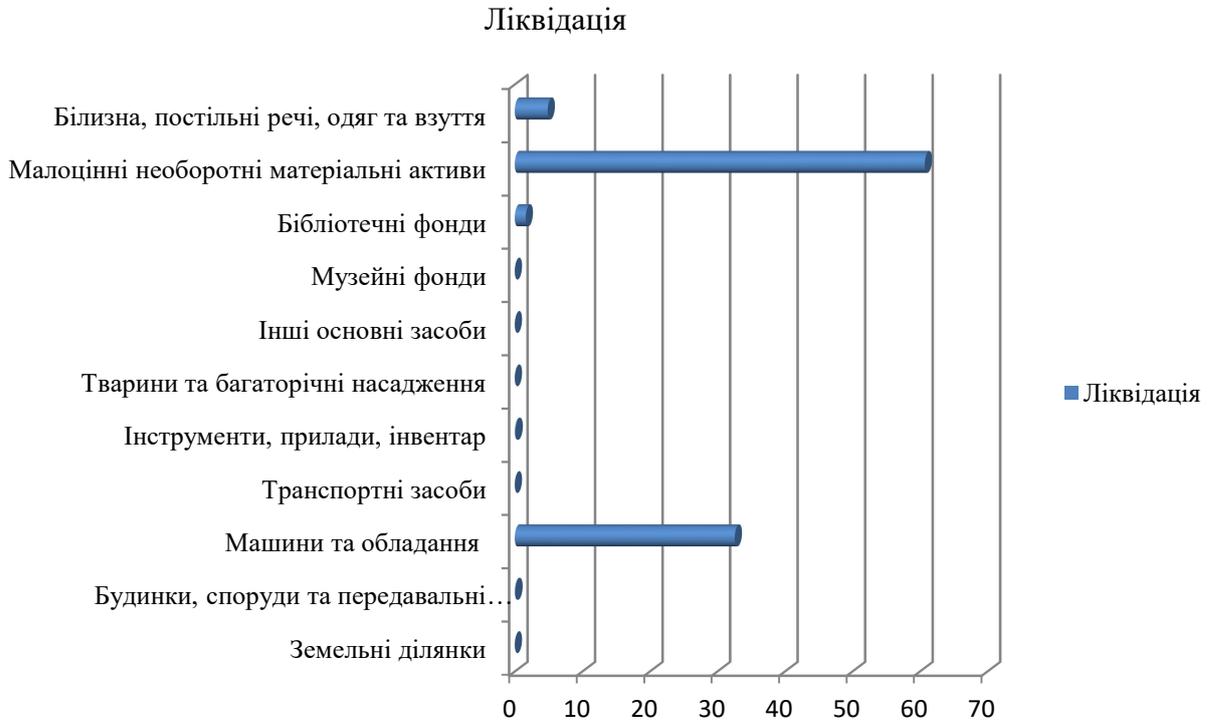


Рис. 3.3. Склад ліквідації по рахункам за 2020 рік

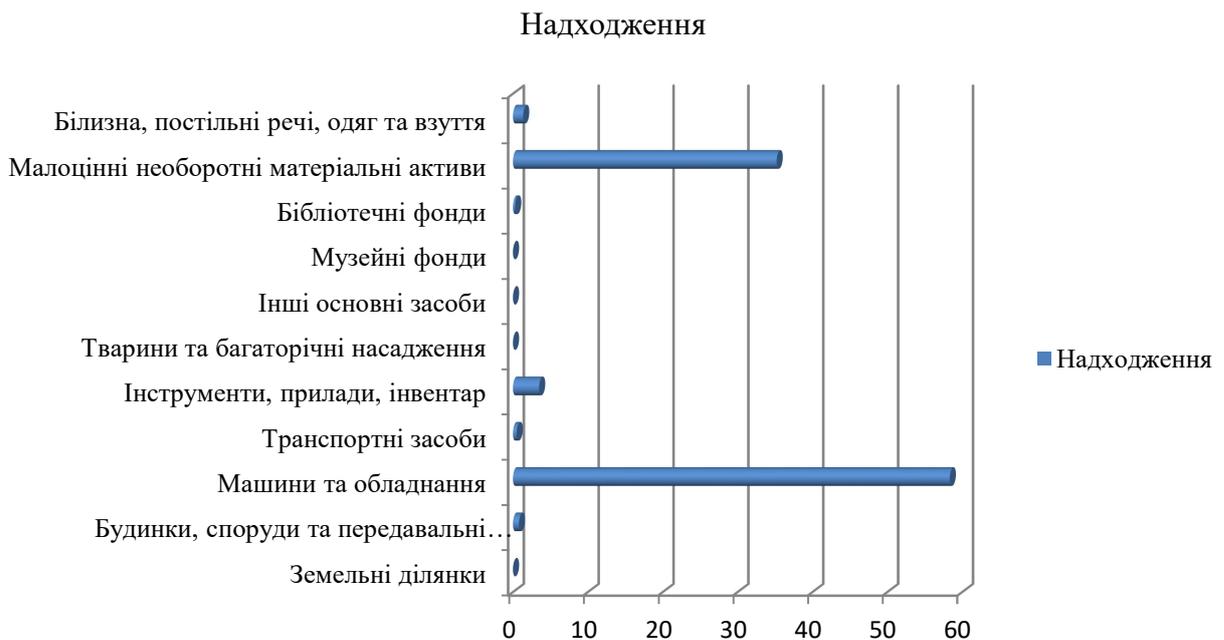


Рис. 3.4. Склад надходжень по рахункам за 2020 рік

Бачимо, що головними рахунками, які працюють в цій установі на неї ж, це комп'ютерна техніка і так далі.

Динаміку використаної амортизації подамо в табличній формі та у вигляді малюнку.

Таблиця 3.6.

## Амортизація по рахункам за 2020 рік (грн.)

Рахунок	Найменування	Амортизація	% від загальної суми
1011	Земельні ділянки	0	0
1013	Будинки, споруди та передавальні пристрої	2197939	45,04
1014	Машини та обладнання	1268824	26,00
1015	Транспортні засоби	0	0,00
1016	Інструменти, прилади, інвентар	204396	4,19
1017	Тварини та багаторічні насадження	1471	0,03
1018	Інші основні засоби	3403	0,07
1111	Музейні фонди	0	0,00
1112	Бібліотечні фонди	11757	0,24
1113	Малоцінні необоротні матеріальні активи	1143791	23,44
1114	Білизна, постільні речі, одяг та взуття	47969	0,98
Всього		4879550	100

Бачимо, що більша частина нарахувань амортизації відноситься знову до будинків.

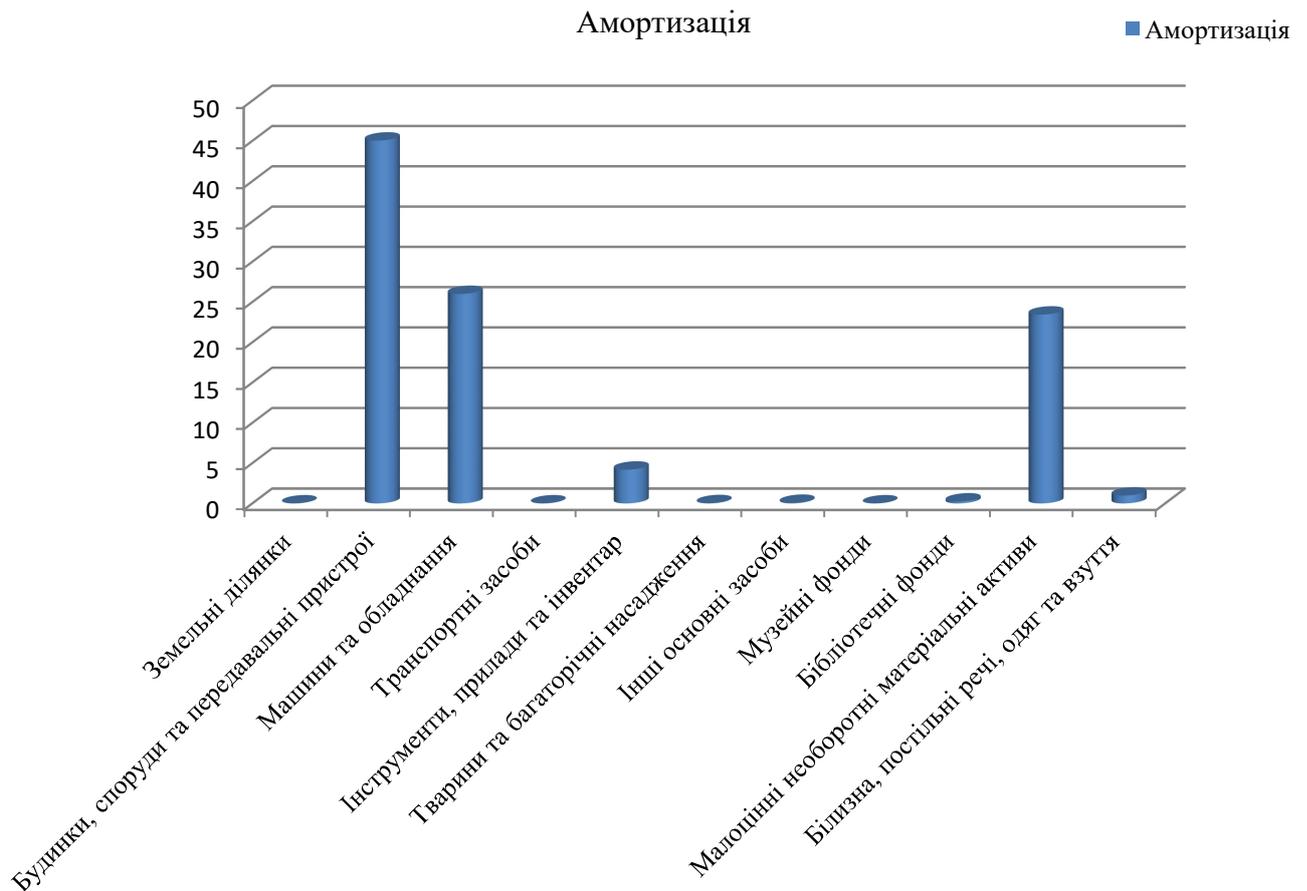


Рис. 3.5. Амортизаційні відрахування основних засобів НУПП за 2020 рік

Згідно цього рисунку видно, що до майна, на яке ще не повністю нарахований знос відноситься рахунок 1013, 1014, 1016, 1113. Це основні рахунки, на яких закріплена комп'ютерна техніка, інструменти, прилади, лабораторне обладнання, навчальні корпуси крім корпусу «Ц» і ще декількох, бо це є пам'ятки архітектури, гуртожитки і так далі. Також помітно, що на земельні ділянки знос не нараховувався, тому що на цей рахунок амортизація не нараховується.

На те, як швидко буде відтворений об'єкт основного засобу впливає і метод нарахування зносу.

Таблиця 3.7.

## Методи нарахування амортизації в Україні

№ п/п	Метод	Сутність методу
1.	Прямолінійний	Сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання
2.	Зменшення залишкової вартості	Річна сума амортизації розраховується як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації
3.	Прискореного зменшення залишкової вартості	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється виходячи з терміну корисного використання об'єкту і подвоюється.
4.	Кумулятивний	Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця терміну корисного використання об'єкта основних засобів, на суму кількості років його корисного використання
5.	Виробничий	Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів

Наша установа використовує два методи нарахування амортизації. Для основних засобів та нематеріальних активів використовується прямолінійний метод, а для інших необоротних матеріальних активів методом 50/50. 50% при введенні в експлуатацію та 50% при ліквідації цього об'єкта.

В рекомендації до даної обраної установи дипломної роботи можна додати:

1) зменшити кількість запасів, які є на цьому підприємстві (тобто перетворити запаси у готову продукцію);

2) продовжувати ліквідовувати основні засоби, та поновлювати морально застаріли об'єкти;

3) здійснити стимуляцію припливу коштів за рахунок основних об'єктів (оренда);

Варто зазначити, що для того, щоб удосконалити структуру активів даної установи можна створити організацію більш раціонального використання відтворення (простого та розширеного).

Щоб удосконалити структуру оборотних активів потрібно провести політику раціонального формування структури запасів та налагодити дебіторську заборгованість.

В основних засобах та запасах можна надати рекомендацію, щоб якщо компанія їх купує, запаси швидко реалізовувати, або купувати в достатній кількості без перебільшень. Основні засоби, які фізично та морально зносились, рекомендується ліквідовувати, а на заміну їм купувати нове, більш цікавіше на сьогоднішній день.

На скільки відомо даний університет навчає студентів кіберспорту, а він потребує більш сучасної техніки, для установки великих програм в тому числі.

Не рекомендується старе обладнання, яке фізично зношене і не підлягає ремонту залишати на балансі університету. По-перше воно займає місце, а по-друге, можна закупити нове обладнання і утворити нове приміщення для навчання студентів та нових досліджень.

## ВИСНОВКИ

В даній дипломній роботі було відкрито питання з приводу активів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Зрозуміло, що на сьогоднішній день існують оборотні та необоротні активи.

Оборотні активи – це ресурси підприємства, які використовуються підприємством менше одного року або одного нормального циклу, якщо він більше дванадцяти місяців і приносять в майбутньому прибуток чи користь.

Необоротні активи – активи установи, які використовуються більше одного року або дванадцяти місяців і в майбутньому принесуть прибуток або користь.

В першому розділі дипломної роботи зрозуміли коли виникли активи, а це було ще до нашої ери.

Було багато різних підходів абсолютно різних авторів з приводу вивчення бухгалтерського обліку. Ще дуже давно активи були основним об'єктом дослідження в бухгалтерському обліку. Цей об'єкт досліджували багато науковців, в тому числі і вітчизняні і російські. До цих науковців водносяться Бутинець Ф.Ф., Соколов Я.В. та Малькова Т.М. Проте на їх роботах дослідження не зупиняється і повинно розвиватись з кожним роком, днем та часом.

Дізнались, що актив має три основні якості та характеристики:

4) актив призводить до якихось економічних вигід (можливо окремо або в сукупності з іншими активами), що допомагає отримувати більше грошових потоків;

5) установа, товариство або підприємство може контролювати та використовувати якийсь актив для своїх цілей;

6) подія або угода послужила виникненню права чи контролю над отримуваними угодами вже минули.

Крім цього, ще є вартісний критерій для бюджетних установ. Він прописаний в Податковому Кодексі України. Суть в тому, що цей критерій відділяє основні засоби від інших необоротних матеріальних активів. Тобто якщо об'єкт з первісною вартістю більше 20000 грн., то потрібно віднести його до об'єктів основних засобів, а якщо менше 20000 грн., то до інших необоротних матеріальних активів.

Проте з 2021 року установа може самостійно приймати рішення з приводу того, куди саме віднести об'єкт, або до основних засобів або до інших необоротних.

Розібрали класифікацію активів по групам та рахункам:

- 1) основні засоби;
- 2) інші необоротні матеріальні активи;
- 3) нематеріальні активи;
- 4) виробничі запаси;
- 5) виробництво;
- 6) інші нефінансові активи;
- 7) грошові кошти та їх еквіваленти;

Знайшли та проаналізували джерела формування активів в даній установі і взагалі в Україні.

У другому розділі дипломної роботи оцінювали основні показники активів на підприємстві.

Дізнались, що Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» працює згідно Статуту від 23.10.2019 року та взагалі історію цього навчального закладу.

Було зроблено агрегований баланс університету. Завдяки ньому дізнались, яку частку становлять активи та пасиви підприємства. Плюс в розрізі, що саме впливає на ту чи іншу частину активів.

Виходячи з результатів аналізу балансу, зробили висновок, що нефінансові активи становлять основну частину Національного університету «Полтавська

політехніка імені Юрія Кондратюка», а це у 2018 та 2020 роках аж 90 %, у 2019 році – 82% від загальної суми активів. Фінансові активи складають маленьку частину: 2018 та 2020 ріки – 10 %, 2019 рік – 8%.

З приводу грошових коштів та їх еквівалентів дізнались, що вони у 2019 році порівняно з 2018 роком зменшились на 2661 тис. грн., проте у 2020 році обсяг стрімко зріс на 3318 тис. грн., що покрило мінуса 2019 року та збільшилось на 657 тис. грн.

Бачимо, що власний капітал та фінансовий результат займає велику і основну частину від загальної суми капіталу. У 2018 та 2019 роках він складав 83%, а у 2020 році 85 %.

За власний капітал дізнались, що це частка майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства (також це підсумок 1 розділу пасиву балансу).

У 2019 році порівняно з 2018 роком власний капітал та фінансовий результат зменшився на 2410 тис. грн., а у 2020 порівняно з 2019 роком збільшився на 9956 тис. грн.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення змінювались по нахилу. У 2019 році вони зменшились на 868 тис. грн. відповідно до 2018 року, проте у 2020 році вони зменшились ще на 1592.

Довгострокові зобов'язання – це всі зобов'язання, які не є поточними, тобто сюди відносяться зобов'язання, період яких становить більше року.

Доходи майбутніх періодів з кожним роком тільки зростають. У 2019 році порівняно з 2018 роком вони збільшились на 862 тис. грн., а у 2020 році на 552 тис. грн.

Було також розглянуто питання з приводу особливостей джерел формування активів.

Джерела утворення майна поділяються на два види:

1) власний капітал (сюди відносяться внески власників даного підприємства, прибуток, фонди, резерви і т.д.);

2) зобов'язання, тобто залучені кошти (кредити, кредиторська заборгованість тощо).

Після цього провели структуру і динаміку власного капіталу та фінансового результату, зобов'язань, забезпечень та доходів майбутніх періодів в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

В результаті аналізу даних по власному капіталу, зобов'язаннях, забезпеченнях та доходів майбутніх періодів можна дійти висновку, що на будь-якому підприємстві чи в будь-якій установі, товаристві великий відсоток припадає на власний капітал. В даному випадку на нашому підприємстві у 2018 та 2019 роках він та фінансовий результат склали 83%, а у 2020 році порівняно з 2019 роком збільшився на 2%. При розгляді окремих частин власного капіталу видно, що основу складає внесений капітал та фінансовий результат. Тільки фінансовий результат дає негативні значення, а внесений капітал позитивне. Також бачимо, що внесений капітал у 2019 році порівняно з 2018 роком виріс на 3357 тис. грн., а у 2020 році порівняно з 2019 роком збільшився на 6540 тис. грн. Тобто в першому періоді він збільшився на 1,44%, а у другому випадку на 2,76. Ці значення ми побачили у темпі зростання. Капітал у дооцінка за визначений період навіть не змінився. Цільове фінансування у 2019 році порівняно з 2018 роком також не змінювалось, проте у 2020 році зросло на 1011 тис. грн., а це аж на 10% від попереднього року. По зобов'язаннях видно, що довгострокові майже відсутні. У 2018 році вони становлять 5 тис. грн., проте у 2019 та у 2020 році повністю погашаються. Паралельно до цього зменшуються і поточні зобов'язання. У 2019 році порівняно з 2018 вони зменшуються на 863 тис. грн., у 2020 значення з 2019 роком зменшилось на 1592 тис. грн. Це є позитивною рисою для даної установи. Забезпечень на цьому підприємстві немає, тобто вони відсутні взагалі. Доходи майбутніх періодів збільшились у 2019 році на 861 тис. грн., а у 2020 році на 553 тис. грн. На скільки вже відомо доходи майбутніх періодів це в

прикладі, якісь періодичні видання, або якісь роботи та послуги, за які в майбутньому отримано вигоду або прибуток.

Провели аналіз ліквідності та платоспроможності. Дізнались, що абсолютно ліквідними є завжди грошові кошти та їх еквіваленти.

У третьому розділі виявили напрями ефективності використання активів. Знайшли переваги та недоліки необоротних та оборотних активів. Дійшли висновку, що існує три етапи оптимізації активів на підприємстві.

В рекомендації до даної обраної установи дипломної роботи добавили:

1) зменшити кількість запасів, які є на цьому підприємстві (тобто перетворити запаси у готову продукцію);

2) продовжувати ліквідувати основні засоби, та поновлювати морально застаріли об'єкти;

3) здійснити стимуляцію припливу коштів за рахунок основних об'єктів (оренда);

Варто зазначити, що для того, щоб удосконалити структуру активів даної установи можна створити організацію більш раціонального використання відтворення (простого та розширеного).

Щоб удосконалити структуру оборотних активів потрібно провести політику раціонального формування структури запасів та налагодити дебіторську заборгованість.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білуха, М.Т. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. К., 2000. – 692 с.
2. Бутинець, Т.А. Документування господарських операцій: теорія, методологія, комп'ютеризація. Житомир : ЖІТІ, 1999. – 412 с.
3. Бутинець, Ф.Ф. Бухгалтерський облік: роздуми вченого. Житомир: Рута, 2001. – 100 с.
4. Малькова Т.М. Історія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Вища освіта, 2008. – 449 с.
5. Виговська, Н.Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи. Житомир: ЖІТІ, 1998. – 340 с.
6. Коршунов, В.І. Організація бухгалтерського обліку в зарубіжних країнах: монографія. Х.: Основа, 1999. – 226 с. 139
7. Лишиленко, О.В. Бухгалтерський облік: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 632 с.
8. Малюга, Н.М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: навчальний посібник. Житомир: Рута, 2003. – 476 с.
9. Малюга, Н.М. Оцінки в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи. Житомир: ЖІТІ, 1998. – 384 с.
10. Пушкар, М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні. Тернопіль: Економічна думка, Карт-бланш, 1999. – 422с.
11. Соколов, Я.В. Бухгалтерский учет от истоков до наших дней: учеб. пособ. для вузов. М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
12. Соловьева, О.В. Международная практика учета и отчетности: учебник. М.: ИНФРА-М, 2005.– 332 с.
13. Сопко, В.В. Бухгалтерський облі: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 1998. – 448 с.

14. Чумаченко, М.Г. Сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні та міжнародні стандарти обліку. К.: Інститут фінансових і банківських досліджень академії економічних наук України, 1997. – 300 с.
15. Шепітко, Г.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2001. – 269 с.
16. Адамик Б.П., Національний банк і грошово - кредитна політика. Тернопіль: Карт - бланш, 2002. - 278 с.
17. Білик М.Д. Управління фінансами державних підприємств. - К.: "Знання", 1999.
18. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством.: навчальний посібник.—К.: ЦУЛ, 2003.
19. Василик О.Д. Теорія фінансів. Підручник.— К.: КІОС, 2003
20. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник.— К. :МАУП, 2001.
21. Кужельний М.В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. К.: КНЕУ, 2001. – 334 с.
22. Остап'юк М.Я. Теорія бухгалтерського обліку (історичні та методологічні аспекти): монографія. Ужгород: Ужгородський держуніверситет, 1998. – 148 с.
23. Пушкар М. С. Історія обліку та контролю господарської діяльності: навчальний посібник. Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 223 с.
24. Ярошенко Ф. О. Історія податків та оподаткування в Україні: навчальний посібник. Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – 240 с.
25. Гриньова В.М., Проскура О.Ю. Гроші і кредит: навчальний посібник.— Х.:ІНЖЕК,2003.
26. [Арбузов С. Г.](#), [Колобов Ю. В.](#), [Міщенко В. І.](#), [Науменкова С. В.](#) Активи банківські // [Банківська енциклопедія](#). Київ: Центр наукових досліджень [Національного банку України](#): [Знання](#), 2011. — 504 с. — (Інституційні засади розвитку банківської системи України).

27. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. К: Либідь, 2002.
28. Економіка підприємства: Підручник. За заг. ред. С.Ф.Покропивного.- К.: КНЕУ, 2005.
29. Методичні вказівки для виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз».
30. [Українська радянська енциклопедія](#): у 12 т. Гол. ред. [М.П. Бажан](#); редкол.: [О.К. Антонов](#) та ін.— 2-ге вид. — К.: [Головна редакція УРЕ](#), 1974–1985.
31. [Активи](#)//Словник фінансово-правових термінів. За заг. ред. д. ю.н., проф. [Л. К. Воронової](#). – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011–558 с.
32. [АКТИВИ](#)//[Юридична енциклопедія](#): [у 6 т.]. Ред. кол. [Ю. С. Шемшученко](#) (відп. ред.) [та ін.].
33. Бондар Н.М. Економіка підприємства: навчальний посібник.- 2-ге вид.- К.: А.С.К., 2005.
34. Бутинець, Ф.Ф. Історія бухгалтерського: навчальний посібник: у 2-х ч. – 2-е вид.
35. Гольцова, С.М. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми : Університетська книга, 2007. – 254 с.
36. Грабова, Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Під ред. М. В. Кужельного. – 5-те вид., доп і перероб. К: А.С.К., 1998. – 223 с.
37. Бухгалтерський облік: історичний аспект. Результати дисертаційних досліджень Житомирської наукової бухгалтерської школи: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2006. – 620 с.
38. Конституція України: офіц. Текст. Київ: КМ, 2015. 98с.
39. Податковий кодекс України: Закон України від 19.05.2011 р. №3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. №48-49.с.
40. Бюджетний кодекс України: Офіційний текст.- К: Кондор, 2011.-92с.

41. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України.- 2003.-№18-22.
42. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 17.01.2001 року (зі змінами і доповненнями)
43. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999р.
44. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 р., №2664-111.
45. Закон України "Про Національний банк України" № 679 -XIV від 20.05.1999 \ \ Відомості Верховної Ради України.-1999. --№29. - С. 238 ( із змінами і доповненнями).
46. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, затверджене постановою Правління НБУ від 3.12. 2003 р.№ 516.
47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 121 від 12.10.2010 №1202.
48. Інструкція про порядок складання річного фінансового звіту в банках України, затверджена постановою Правління НБУ від 3.12. 2003 р. № 518.
49. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996–XIV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
50. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436–IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
51. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 628 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
52. Інтернет-ресурс: Сайт Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». - <https://nupp.edu.ua/>.

53. Интернет-ресурс: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Штатний\\_розпис](https://uk.wikipedia.org/wiki/Штатний_розпис).
54. Интернет-ресурс: <https://www.kadrovik01.com.ua/article/3571-qqq-17-m2-poryadok-skladannya-shtatnogo-rozpisu>.
55. Интернет-ресурс: <https://education.zakupki.prom.ua/zagalni-vidomosti-promu/>.